Ч. 152 (14.983). Львів, пятниця 15. липня 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-45
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
" Банку Чеських Леґіон. Праґа „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ.
місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . 15.00 "
піврічно . . . . . . 30.00 "
річно . . . . 60.00 "
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Міністер Бек у Ковні.

Мін. Бек відлетів до Риґи. По дорозі він причалив на 20 мінут у Ковні, де його повитав литовський віцеміністр Урбшис зі шефом протоколу та посол Харват з персоналом польського посольства.

На рижському летунському майдані поритав мін. Бека латвійський міністр закордонних справ з представниками влади та персонал польського посольства.

Мін Бек замешкав у готелі „Римськім"; пополудні почав він складати офіційні візити.

Польща дістала від Анґлії позичку на електрифікацію.

У Варшаві появилась поголоска, що у Льондоні почались переговори на тему британської позички у висоті 5,000.000 фунтів на електрифікаційні інвестиції у Польщі. Умовини позички були би подібні, як усіх інших анґлійських позичок.

Комітет і підкомітет над утікачами з Німеччини.

Утворений в Евіяні постійний комітет для справ утікачів збереться 3. серпня і вибере підкомітет з представників Анґлії, Франції, Америки, Арґентини і Бразилії, під проводом британського представника. Крім того виберуть постійного адміністраційного директора комітету.

Велика офензива національних військ на теруельському фронті почалася.

Комунікат національного командування повідомляє, що нац. війська почали велику офензиву на теруельському фронті, здобуваючи Сарріон та кілька ворожих становищ. Втрати червоних чималі.

В ночі зі середи на четвер нац. літаки збомбардували кілька червоних залізничих стацій, при чому знищили поїзди з военним матеріялом. За два дні зістрілено 6 ворожих літаків.

БАРСЕЛЬОНСЬКИЙ УРЯД НАМАГАЄТЬСЯ УНЕМОЖЛИВИТИ ЕВАКУАЦІЮ „ДОБРОВОЛЬЦІВ".

Цікаві інформації про відносини у міжнародніх бриґадах еспанської червоної армії дали два дезертири-французи, що від початку еспанської домашньої війни воювали в одній з міжнародніх червоних бриґад і брали участь майже у всіх великих боях. Вони заявили, що в міжнародніх бриґадах більшає з кожним днем обурення, бо червоне командування не виплачує платень і постійно вживає міжнародні відділи при всяких наступах. Британський плян евакуації добровольців з Еспанії приняли вояки цих бриґад з радістю, бо тепер вони служать у війську лиш під примусом. Перед місяцем воякам міжн. бриґад відібрано пашпорти і видано леґітимації з еспанськими прізвищами. Тепер є лише дві міжнародні бриґади — всі інші вже розвязано, а вояків під еспанськими прізвищами приділено до еспанських червоних полків. Дві міжнародні бриґади задержано на те, щоб утруднити працю контрольних комісій комітету неінтервенції, які мабуть небавом виїдуть до Еспанії.

Британський уряд не дасть позички Китаєві.

Як подає „Дейлі Телеґраф", британський уряд відкинув прохання китайського уряду у справі позички у висоті 20,000.000 фунтів.

ЯПОНІЯ ПОШАНУЄ ЕКСТЕРИТОРІЯЛЬНІ ПРАВА ЧУЖИХ ДЕРЖАВ У КИТАЮ.

У відповідь на інтерпеляцію британський віцеміністр заявив у палаті громад, що японський уряд запевнив Анґлію, що він не думає анулювати екстериторіяльних прав чужих держав у Китаю.

650 ЖЕРТВ ЛЕТУНСЬКОГО БОМБАРДУВАННЯ КАНТОНУ.

Японська ескадра скинула 30 бомб на Кантон; 30 осіб згинуло, 500 ранено. Це що мабуть не всі жертви, бо збомбардована дільниця не була евакуована.

Савдійська Арабія збройться проти Анґлії.

Уряд Савдійської Арабії плянував зробити головним військовим осередком місто Ріяд, як зближене до малих арабських держав над Перським заливом, що є під впливом Анґлії.

Тимчасом недавно дійшло до конфлікту з Анґлією на півдні, в Азірі, де британські старшини квестіонують приналежність пограничних територій. Тому королівська прибічна рада радить утворити другий військовий осередок — у Таїфі.

ТЕРОР У ГАЙФІ.

У Гайфі підпалено три доми і ранено камінням двох жидів. Араби напали на недалеку жидівську кольонію і ранили двох жидівських поліцаїв. Арабські партизани обстріляли жидівський автобус біля Гайфи, подорожні ледви втікли. Висланий на місце відділ морських стрільців звів битву з арабами. У ріжних дільницях Гайфи кинено 4 бомби, синаґоґу жидів у Іраку підпалено і цілком знищено. Жиди втікають масово з мішаної дільниці Гайфи. У Кабабельгаві дійшло до сутички між ґрупами арабів і британським відділом; згинуло 6 арабів, кільканацять ранено.

—o—

Де вихід з тяжкого положення?

Хто і що може заступити українське народне вчительство?

Львів, 14. липня 1938.

В передовій „Чи пропаща сила?" в ч. 151 „Діла" порушили ми вельми важну національну проблему. Ми поглянули сміливо правді в очі, хоча вона для нас дуже прикра. Адже всі знаємо, що українське народне вчительство розпливається, його чисельний стан з року на рік маліє. В анальоґічній статті в ч. 39 „Діла" з минулого року начислено ще до 900 українських народніх учителів у чинній службі в державних народніх школах на території Л. Ш. О. Цього року вже не можна їх більше нарахувати, як 700—800, себто один український народній учитель припадає тепер на чотири українські громади, або на 500 українських дітей.

Частина цього вчительства вимирає, частина переходить на емеритуру, нові кандидати майже не прибувають, так, що за яких 10 до 15 літ, якщо тут не зайдуть якісь зміни, український нарід у Польщі залишиться зовсім без свого рідного народнього вчительства. Ми мусимо бути свідомі цієї правди **та шукати за виходом з тяжкого положення.**

Суспільна роля кожного народнього вчителя подвійна: він реалізує освітньо-виховні постуляти народу в школі та буває осередком і мотором освітньо-культурного руху в своїй громаді, особливо в сільській. Так воно було в нас фактично в довоєнних часах. Наше народне вчительство й духовенство виховувало в школі українську дітвору та стояло звичайно в осередку культурно-освітнього руху в громаді. **В школі ніхто й ніщо не заступить народнього вчителя; не заступить живої людини, виховника, його живого слова, духового впливу.** Тому кожний нарід старається мати свою рідну школу і в ній свого рідного вчителя. **І ми не** сміємо ніколи зрезиґнувати зі своєї рідної народньої школи зі своїм рідним учителем. Провід нації, цілий нарід мусить усі свої зусилля звернути в тому напрямі, щоб здобути собі свою рідну народню школу зі своїм рідним учителем. Цю народню школу, цього народнього вчителя ми сьогодні вже тратимо. Назвім прикру справу її властивим іменем.

Та який великий не був би вплив народньої школи на виховання молоді, то він не одинокий і недовговічний. Людину виховує також родина, громада, ближче й дальше довкілля, зорґанізоване життя народу та її власний гін до індивідуального розвитку і праці найближчої спільноти. Отже зорґанізоване суспільне життя заокруглює та завершує те, що почала народня школа.

Освітньо-виховна праця на відтинку зорґанізованого національного життя у нас кріпшає. Недавня Перша Українська Педаґоґічна Вистава переконала нас реальними цифрами й автентичними матеріялами, що у нас прибувають сотки й тисячі освітньо-виховних клітин на теренах культурно-освітніх та економічних орґанізацій. Виростають у нас також сотки й тисячі громадянських діячів з середньою, ба навіть і вищою освітою, що в ділянці своєї фахової праці присвячують чимало уваги й енерґії виховним справам українських дітей і молоді. У нас множаться рік-річно установи дошкільного виховання — дитячі садки, захоронки, оселі й півоселі; прибувають також усе свіжі і свіжі виховниці дошкільних установ. Вони не лиш виховують нашу малеч, але несуть також у нарід світло знання та національної свідомости. Розвиваються у нас орґанізації молоді — молода „Просвіта", ґуртки хліборобського вишколу молоді „Сільського Господаря" і т. п., ведені фахово освіченими людьми. Наростають також нові кадри

своїх купців, ремісників, промисловців та людей з середньою і вищою технічною освітою, що починають ступнево опановувати також і міста. Одночасно й на селі твориться у приспішеному темпі своя інтелігенція таки з самих селян, твориться самотужки при помочі самоосвіти й самодіяльности. Всі вони заступають уже сьогодні з повним успіхом давнішу суспільну працю українського народнього вчительства на селі й у місті. Їхня сьогоднішня громадянська праця навіть вища від колишньої праці народнього вчительства, бо коли вчительство могло вести головно пропаґандову й аґітаційну акцію, то сучасна інтеліґенція веде фахову, творчу громадянську працю. Підносить вона не лише рівень суспільної зорганізованої діяльности українського народу, але також і його національну свідомість, характерність та волю.

Очевидно — треба рахуватися з тим, що ці нові ділянки громадянської праці нової інтеліґенції зустрічатимуть щораз-то більші труднощі. Отже в ділянці національного виховання наших дітей і молоді ми мусимо викристалізувати успішніші засоби й методи домашнього, родинного виховання по думці гасла: „Твердзом нам бендзе кажди пруг". Це виховання мусить стати для нас наказом аж до хвилини, поки не минеться переходова історична доба кріз нашого народнього шкільництва й українського народнього вчительства.

Питання народнього шкільництва й учительства стало нині віссю національної політики всіх культурних народів. Нема сьогодні в цілому світі такого культурного народу, що дав би собі вирвати з рук своє народне шкільництво й учительство. І в нас також справа народнього шкільництва й учительства мусить стояти в самому осередку праці нашої національної політики. Ми мусимо добути собі поновно своє народне шкільництво та своє рідне українське народне вчительство!

Цілий нарід треба покликати до активної зорганізованої боротьби за українську народню школу, за українського народнього вчителя!

Національно-віроісповідна боротьба.

ЩО СКАЗАВ ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСЬКИЙ МИТРОПОЛИТОВІ ДІОНИСІЄВІ?

Варшава, 12. липня 1938.

Вістки, що надходили до Варшави в середу з Холмщини й Підляшшя були такі ревеляційні, що митрополит Діонисій, який ранком того дня — як ми вже подавали — вислав дві розпучливі телеграми до марш. Сьміглого і премієра Складковського, в обідніх годинах подбав за авдієнцію у премієра, який його приняв.

Авдієнція православного владики викликала у Варшаві велике зацікавлення: що сказав митрополитові премієр?

Як ми вже подавали в „Ділі", міністр віроісповідань узалежнив був унормування відносин на теренах, де заогнилася віроісповідна боротьба від рішення ґен. Складковського. Тимчасом у пресових тутешніх колах розійшлася позавчора і вчора вістка, буцімто сам премієр безсильний супроти подій у повітах холмському, томашівському, грубешівському, володавському, замійському і білгорайському.

Тимбільш цікаво було знати, що почув від премієра митрополит.

На цю тему Вашому кореспондентові вдалося почути з певних джерел, таке:

Премієр — як кажуть — знаменито про все, що діється по той бік Буга, поінформований, але сам не в силі рішати. Та справа залежить від чинників, до яких йому годі мішатися. Залишилася одна дорога: інтервенція через президента, якого нема тепер у краю. Характеристичне, що навіть в найближчому окруженні митрополита Діонисія не знають точнішого змісту розмови. Але здогад, висловлений вище — говорить дуже багато.

„УКРАЇНЦІ ДЕМОНСТРАЦІЙНО КОНСОЛІДУЮТЬСЯ".

Польську прилюдну опінію, передовсім брукову, револьверову, польську пресу заскочила спільна акція обох українських парляментарних репрезентацій в обороні Православної Церкви. В кулюарах парляменту дошукувалися з тої причини якихось впливів, до тайного порозуміння включно, хоча відомо, що — як сказав у своїй промові посол д-р Баран — українські парляментаристи сповнили лише свій національний обовязок, обовязок крови.

Не диво ,що вся польська преса, яка дотепер галасливо кермувала ревіндикаційною акцією — покищо притихла і старається іґнорувати вагу українських актуальних справ. Зачуваємо навіть, що т зв. „народові" редакції на чолі з одним дуже поважним органом, якого іменниково-прикметникової назви цензура не любить пускати — скликали пресову „приватну" нараду, щоб окреслити і зайняти спільне становище до українців. Польській прилюдній опінії залежить очевидячки, на тому, щоб справа релігійних ферментів не дісталася за кордон, але це обраховане на коротку мету, бо вже сьогодні комінтерн — як доходять вістки — засипає Холмщину, Волинь і Галичину масами летючок адресованих „до української молоді в релігійних товариств", і вся „українська" большевицька преса поміщує статті про Богдана Хмельницького (!) і т. д.

Але можна напевно сподіватися, що цими днями почнеться червона атака польської преси на уявний „українсько-німецький східньоевропейський бльок", прольогом чого послужить хочби, гостра полеміка послів Вагнер—Сюпник.

НЕЙМОВІРНІ ПАРАДОКСИ.

Вістки, що надходять з самого терену „ревіндикаційних" подій, дивують і заморожують пророчистістю свого, анахронічного на тлі нашого століття, змісту.

Оце, як нам відомо, підчас авдієнції холмської делеґації у міністерстві внутрішніх справ — начальник Соха-Папроцький ставляв делеґатам як приклад нельояльности православного духовенства — справу **о. декана Метюка** з Грубешова, що буцім то „поламав (!) цвинтарну **католицьку браму"**. Ми зібрали точний, провірений матеріял у справі цих воріт і для характеристики настроїв подаємо його, як **exemplum temporis** до прилюдного відома.

Повітове місто Грубешів належить до тих міст Холмщини, де національно-віроісповідна боротьба тягнеться зі змінним щастям для обох сторін української і польської, віками. При одній вулиці стоять там напроти себе церква і костел. Парох костела старий пралат Юсцінський, відомий передвоєнний діяч — перебрав на себе ролю православного священника: по війні він горою і він фірмує акцію „ревіндикації".

В березні ц. р. вмер у Грубешові Тома Борисевич, православний міщанин, що був дуже побожний і перед самою смертю передав у руки місцевого церковного брацтва 140 зол. на церкву.

До о. дек. Метюка зголосилися негайно по смерти Томи — його брат Яків Борисевич і син Павло Борисевич. Оба вони всупереч волі свого померлого брата і батька — перейшли вже по війні — один за жінкою, другий через посаду на латинство. Похорон мав відбутися на мішаному цвинтарі в Грубешові, що споконвіку є для обох віроісповідань спільний.

Коли похоронний похід прийшов під головну браму і виявилося, що вона зачинена, похід виминув її та хотів за порадою о. Метюка йти довкола огорожі до іншої. Але виведений з рівноваги син покійного Павло, римо-католик, самочинно зняв з воріт малі зверцятка і похорон увійшов тою фірткою на цвинтар. Після похорону всі спокійно вернулися до дому.

Але тут почалася „історія", одна з тих, що живцем нагадують спопелілі аннуали XVII-го століття. Місцеве староство покарало адміністраційно: о. Метюка за „модлітвен на цментажу католіцкім" (!) (так написано у старостинському вироку) — 400 зол. кари, римо-католика Якова Борисевича 30 зол., римо-католика Павла Борисевича 60 зол. (обвинувачений за зняття воріт — боронився тим, що не міг терпіти наруги над тілом батька), врешті церковного старосту Івана Бобровича, за те, що заінкасував жертву від покійного на церкву — 100 зол. кари (!).

Хіба можна до тієї „картинки" додавати ще якісь коментарі?

ДЕЩО З РУБРИКИ, ЩО МАЄ НАЗВУ: „З ЖИТТЯ ХОЛМЩИНИ".

Офіційний пресовий орган православного митрополита „Слово" приносить в 27-ому, несконфіскованому числі, у згаданій рубриці такі інформації:

За останні дні розвалено такі православні церкви:

18-го червня розібрали 2 церкви у містечку Тишівцях на Томашівщині; церкву св. Великомученика Никити (збудована в 1589 р. — отже перед берестейською унією — Ред.) і церкву Різдва Пресв. Богородиці (збуд. до 1571 р.); 20-го червня, себто на само Вознесення розібрали церкви в сс. Голубе і Забірцях на Грубешівщині, 22-го червня в с. Панькові на Томашівщині, 23-го червня в с. Юрові — того самого повіту, 24-го червня в Клятві і Мікуличах того самого повіту і в с. Копилові на Грубешівщині.

Всюди — пише „Слово" — розбірку переводили під наглядом війтів і поліційної влади спеціяльні відділи робітників при співучасти римо-католицького населення. Передбачують дальшу розбірку церков у сс. Тарнаватці, Тербіні, Малкові і інших. (Вже розібрані — Ред.) Віцестароста у Томашові повідомив о. благочинного (декана), що всі православні церкви і молитовні доми будуть розібрані, щоб не пригадували населенню Совітської Росії (!). (Староста у Томашові — п. Казімеж Веляновскі — **жид!**).

Далі читаємо:

„Матеріялу з розібраних церков не віддають церковній владі".

„Православні кладовища біля розібраних церков, і також ще нерозібрані церкви пересвячують латинські священники, що розїздають в супроводі поліції по селах Томашівщини".

„1-го червня в с. Жерниках, де є всього [illegible] латинських родин, 3 католицькі ксьондзи прийшли з процесіями посвятити місце, на якому стояла спалена цими днями православна церква і поставити там латинський хрест. Православні довідавшися про це прибули на площу зі своїм священником о. Хоменком і молилися там від 8-ої ранку до 7-ої вечора, щоб недопустити до заняття площі. Православні поставили на місці вівтарної частини спаленої церкви хрест і 50 жінок зголосилося добровільно боронити його днем і нічю. 23. VI. ц. р. о. Р. Хоменко дістав поклик до тишовецького суду на 24. VI. ц. р. В суді переслухав його слідчий, опісля арештував і відослав під конвоєм поліціянта до прокуратора в Замості. Тогож самого дня до Жерник прибув відділ 60 поліціянтів і перевів арешти в селі за те, що недопущено ксьондзів на площу".

„Свящ. с. Могильниці, холмського повіту о. В. Радзивоника в год. 2 по півночі з суботи на неділю 19-го червня ц. р. — розбудила поліція і перевела його негайно пішки на постерунок в м. Сідлище, а звідти до повітового комісаріяту поліції в Холмі, де його перетримали до 11. год. ранку. Опісля перевели його (під ескортою) до староства, де заступник старости зажадав від нього, щоб не вертався у Могильниці. Такі вимоги під загрозою [illegible] дістали інші пан-отці, що виконують пастирські обовязки у т. зв. неетатових, себто філіяльних приходах. Свящ. с. Угнина, на Володавщині, о. В. Кошевой (не Котевой, як [illegible] но складено у „Ділі") — покараний грівною 500 зол. з заміною на місяць арешту за виконання церковних треб без окремого дозволу влади. Багатьом священникам грубешівського повіту не видають державних дотацій (це практикують всюди на Холмщині — Ред.).

„Священникам — пише далі „Слово" — о. М. Войтовичеві, о. З. Салямонові (поль[illegible] походження — Ред.) і іншим грубешівським староста Марек пропонував перехід на латинство, обіцюючи посади або 500 зол. місячної дотації, якщо вони „перевели6" за собою [illegible] лий приход.

„20-го червня запечатали церкву в Угн[illegible] на Володавщині. В церкві залишився св. [illegible] минс". (Цю церкву розібрали 7. ц. м. — Ред.)

„18-го червня в 10-ій год. вечора невідомі [illegible] справці підпалили дім правосл. священника в Новосілках. Коли священник відчинив [illegible] рятуючись від вогню, зза вугла хати вистрілили кількакратно до нього з револьверу. [illegible] ство, що його перевели другого дня — не [illegible] вило підпалечів ані тих, що стріляли".

Телеграфічний стиль православного офіціозу — такий цікавий, як... кримінальна [illegible] вість....

ЗАМАХ І НАПАД НА УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРЯ.

Повідомляють нас з містечка Тишовець [illegible] Томашівщині, що невідомі сповації напали [illegible]

дім тамошнього лікаря-українця д-ра Сагайка, побили його, поранили дружину й немовлятко та здемолювали мешкання.

В Тарногороді нічю повибивали всі шиби в домі дек. о. Матвійчука.

Начальник стації у Вербковичах на Грубешівщині відмовив в останній хвилині без причини залізничої знижки українським дітям греко-католицького віроісповідання, що під проводом о. Сироїда готовилися поїхати на празник до Жовкви.

Фа—ський.

Подяка.

Отсею дорогою складаю щиро-сердечну подяку В. П. панові д-рові Якові Нагляковi у Винниках за правдиву батьківську і щиру опіку над моїм важко хворим батьком.

Роман Голіян — син
з матірю і ріднею у Винниках.

Одно українське торговельне підприємство

В ТОРОНТІ, КАНАДА.

Торонто, червень 1938.

В 1929 р. повстало в м. Торонто, на Сході Канади, одно підприємство із дивною мабуть для наших земляків на рідних землях назвою: „Toronto Sansage Co"(Спілка для виробу ковбас Торонто). Повстало воно в часі, коли американський добробут „prosperity" захитався, затріщав і завалився на довгі роки та полишив на своїх руїнах міліони безробітних. Направо й наліво ліквідувалися давні, великі торговельні підприємства, а в тому самому часі зростала отся українська торговельна установа. Зростала повільно, але певно — slow but sure як каже англієць. Спочатку працювало в ній два робітники — сам власник та його помічник. Опісля число робітників зростає, аж дійшло до числа тринацять.

Власником цього підприємства є гром. Б. Паславський, еміґрант з нашої таки Галичини з брідського повіту. Завдяки купецькому хистові, впертости та послідовности його мясарські вироби поволі опановують ринок. Бо виробляє він не тільки ковбаси, але ріжні-преріжні мясні продукти. Репортер одної торонтонської ґазети назвав його „українським королем ковбас".

Щоденно три прекрасні тягарові авта розвозять свіжий товар по цілому Торонті та доколичних містечках, а залізниця розводить ці продукти по всіх майже закутках Онтарія. Бо ковбаси Паславського — спеціяльно „вінерки" — стали дуже популярні.

При цьому й сама особа власника стає щораз-то популярніша завдяки щедрій жертвенности на всякі громадянські й орґанізаційні цілі. Нема української орґанізації в Торонті, що не діставлаб щедрої жертви від гром. Паславського. Робить він це не із самолюбства, але щиро і дає так, що ліва не знає, що робить права. Попри свої щоденні заняття й турботи він цікавиться громадянським життям не тільки українським, але й у ширшому розумінні.

Недавно один репортер мав із ним розмову, яку помістив на сторінках одного торонтського щоденника. З тієї розмови ширший загал познайомився з одним цікавим пляном, що його продумав гром. Паславський, а саме з „пенсійним пляном", що забезпечував би безтурботне життя людям на час їхньої старости, себто на час їхньої фізичної неспроможности до праці. Плян цей викликав велике зацікавлення серед канадійського громадянства, а преса рознесла його широко по всіх канадійських провінціях. Він опирається на отаких висновках: Держава має чимало клопоту із нездібними до праці громадянами, головно з тими, що з причини старшого віку втратили спроможність заробляти на свій прожиток. Для таких людей деякі держави, як от нпр. Канада, виплачують скупенькі т. зв. старечі пенсії. Щоб скинути такий тягар з держави та громадянства, гром. Паславський пропонує, щоб держава видала окремі значки, які повинно закупити кожне детайлічне торговельне підприємство та видавати їх своїм покупцям на кожну, хочби й найменшу суму. Ці значки покупці тримають у себе, але за те кожний власник крамниці виплачує державі пять відсотків із загальної суми, зложеної покупцями за закуплені товари. Держава завідує цим фондом. Коли хтось не може більше працювати, йде з тими значками до державної каси та дістає своїх пять відсотків. Оце менш-більш булиб головні засади цього „пенсійного пляну". Пляном цим зацікавилися вже й урядові кола, тимбільше, що саме тепер канадійський уряд занятий вирішуванням цієї самої проблеми.

Цікаве відношення гром. Паславського до своїх робітників. Він заявляє, що ніякий страйк йому не загрожує, бо робітники, заняті в його фабриці (великій, обширній будівлі з наймодернішим устаткуванням та з великими холодільнями), зазнають найкращого відношення від свого роботодавця.

Кожного ранку він приводить своїх робітників до роботи і вечором відвозить додому. Крім цього що-року одну четвертину свого чистого приходу він розділює по рівній частині поміж своїх робітників; за минулий 1937 рік кожний дістав 110 дол. як додаток до своєї звичайної платні.

Та надзвичайну популярність зєднав собі гром. Паславський одним оригінальним жестом. Публично проголосив, що він платить кошти подорожі до Совдепії кожному большевицькому аґітаторові в Канаді, але словянського походження, який хоче туди виїхати на постійний побут без права повороту назад у Канаду. Вже пройшло кілька місяців від часу проголошення тієї заяви, але ще ніхто із тих крикунів не зголосився за шифкартою.

На закінчення годиться додати, що в Торонті самому за останніх 5 літ українці зробили величезний поступ на торговельному полі. Коли настала кріза, то кожному розважному стало ясно, що на якусь роботу у фабриці нема чого ждати, а витрачувати готові гроші нерозумно. Тому кожний хапався за торговлю. Дехто стратив на тому, але більшість героїчно витримала крізу і тепер має забезпечений прожиток. У Торонті в останньому році було коло 200 українців власників споживчих крамниць. Крім цього багато є занятих вуличною продажею овочів та ярини; багато власників перевозових авт, багато українських ресторанів, кільканацять торговельних аґентів, що обслуговують більші гуртівні; накінець задля обслуги українського ринку збуту є в Торонті 4 великі пекарні й одна велика молочарня. Це все великі здобутки, що ними дійсно можна почванитися.

Г. Шумлявий.

Дальші археольоґічні розкопи

в княжому Галичі.

Княжий Галич-Крилос, 11. 7. 1938.

Від кінця червня на терені княжого Галича-Крилоса ведуться дальші археольоґічні досліди столиці галицької княжої держави. Цьогорічні розкопи ведуться у двох напрямах. Завдяки щедрій руці Ексц. Митрополита Шептицького д-р Я. Пастернак дальше обслідовує фундаменти Осьмомислової катедри. Дотепер вже відкрито східну частину двох поздовжних північних нав та частину головної, середущої нави. Взірцева обрібка будівельного каменя, що з нього побудовані фундаменти, їх монументальні розміри і передовсім те, що вони так добре збереглися до наших часів, викликують справді подив і захоплення серед численних відвідувачів прогульковців. Несподіванкою дотеперішних обслідів є куснi алябастрових плит підлоги катедри, що збереглися в якнайкращому стані.

Обидві фундаменти та саркофаґ, що їх відкрито минулого року, тимчасом прикриті провізоричним дахом, побудованим на час осінніх та весняних дощів і перед снігом та морозами.

Одночасно з розкопами біля Осьмомислової катедри ведуться археольоґічні досліди на т. зв. „Золотому Тоці", де по нашим літописним запискам стояв княжий терем-палата, а побіч нього двірська церква Св. Спаса. Тут ведуться розкопи заходом і коштом Товариства Прихильників Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Як коло катедри, так і тут розкопи увінчалися вже досі дуже гарним висідом. Стільки находок, цінних під культурно-історичним оглядом, ледви чи деінде найшлося. Всі вони дають образ високого рівня культури княжої доби та вказують на живі політичні і торговельні звязки Галицької, опісля Галицько-Волинської Держави з тодішнім культурним Сходом і Заходом. Тому треба надіятися, що цьогорічні прогульковці, які вже численно відвідують княжий Галич-Крилос, дадуть Т-ву Прихильників культ.-істор. Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка матеріяльну підтримку для переведення в діло того справді великого і культурного пляну, яким є намічений обслід цілого „Золотого Току" в Крилосі.

Довідуємося, що в серпні до княжого Галича-Крилоса вибирається кількох чолових закордонних археольогів, щоб наочно переконатися про монументальність цієї „другої Св. Софії", як один з них назвав Осьмомислову катедру.

С. Г.

§19.

До Редакції „Діла" у Львові.

У звязку зі змістом вістки, поміщеної в „Ділі" (ч. 143) з 2. ц. м. п. н. „Никифор Ничко також", Львівське Городське Староство надіслало нам таке спростування Волинського Воєвідського Уряду:

Неправда, що Никифор Ничко, старий селянин з кремянецького повіту, який належав до делеґації православного населення, що її приняв недавно п. прем. Славой-Складковський . . . . рішенням адміністраційної влади виселений з прикордонної смуги. Зате правда, що між особами, які взяли участь у делеґації до п. премієра Славой-Складковського, — не було Никифора Ничка, ні теж на просторі прикордонної смуги. Зате у згаданій делеґації брав участь Ничко Юстин, мешканець села Гринки, кремянецького повіту, якого від часу участи в делеґації не виселено ані він нікуди з цього села не виходив

За воєводу:
М. Стефаніцький,
начальник Виділу.

З польської преси.

Хто за що гнівається?

У 147-ому числі „Діла" з 7-го липня ц. р. у цій самій рубриці вмістили ми кілька думок з приводу статті „Дзенніка Польского" п. н. „Обосторонне ґетто польсько-руське". У відповідь на наші замітки **„Дзеннік Польскі"** (ч. 192 з 15. липня ц. р.) умістив статтю, сигновану буквами М. П., п. н. „Назва, календар та азбука". У звязку з нашим мимохітним зауваженням, що „Дзеннік Польскі" свідомо не хоче вживати нашої офіційної назви „українець" та „український", але й не уживає постійно „русин" і „руський", тільки плутає обі ці назви, з чого часто виходять дивогляди, автор згаданої статті пише:

> „Від декількох літ повторюємо і далі повторюватимемо, що термінів русин, руський та українець, український уживаємо як рівноправних назв. Шануємо волю національности, що хоче називатися українською. Має до того право, як кожний інший нарід має право устійнити свою назву. Але ми маємо теж право зберегти стару назву, вживану у польській мові: русин і руський. Що ми сказали би, якби нпр. італійці виступили з претенсією, щоб поляки закинули старий прикметник „влоскі" і конче почали говорити і писати „італьскі"? Під цим оглядом представництво Італії у Варшаві висувало навіть несміливі суґестій, але ті суґестії не могли змінити відвічної традиції польської мови. Коли у „Дзенніку Польскім" ставимо справу цілком щиро і заявляємо, що терміни русин, руський і українець, український уважаємо рівноправними (один традицією польської мови, другий волею українського народу), то не думаємо, щоби в інтересі „Діла" було вмовляти нам якісь побічні інтенції й охоту уникати „офіційно" принятої назви. Дивує нас тільки, що „Діло" вертається що якийсь час до тієї справи у спосіб, який свідчить про хоробливу переčуленість у цій справі".

Вже попереднього разу ми замітили, що торкаємося цієї справи тільки мимохіть, бо направду нам зовсім байдуже, як нас називають — це самої справи не змінить. Що торкається обох тих термінів, то й ми самі уважаємо їх за рівнорядні і сьогодні мабуть ніхто з нас не зачинав би полеміки чи суперечки з тим, хто обстоював би за всяку ціну уживати також термін русин і руський. Та річ у чому іншому. На нашому терені термін „руський" вносить деяку плутанину тому, що одна група в нашому народі уживає тієї назви для підкреслення свого національно-політичного становища. Не можемо погодитися з аргументом, що, мовляв, термін русин, руський треба обовязково зберегти з уваги на традицію польської мови. Бо якби так було, то нащо тоді приймати другий рівнорядний термін? Сказали ми попереднього разу, що ендеки консеквентніші у справі нашої національної назви. Сьогодні спростуємо цю думку настільки, що скажемо, що ендеки й озонівці з „Дзенніка Польского" однаково послідовні: перші в тому, щоб не признавати нашої назви, другі, щоб непотрібно її плутати.

У дальшій частині статті п. М. П. торкається справи польсько-українських взаємин.

Щодо „мерітум" самої справи польсько-українських взаємин, то полеміка з „Ділом" виглядає завжди таксамо. Ми висуваємо справи конкретні, практичні, що сягають у щоденне життя обох громадянств, а „Діло" сідає на великого коня „політичних домагань" і від того хоче зачинати всяку дискусію. На нашу думку це фальшива метода або свідоме торпедування всякої дискусії. Як є які труднощі, а багато їх і то поважних, то не можна зачинати дискусії від річей найважчих і найдальших".

Сказати простою мовою, то воно виходить так: „Дзеннік Польскі" хоче зачинати налагодження польсько-українських взаємин від „найлекших" справ, тобто від зміни календаря й азбуки, від справ, які деякі народи вирішували століттями, а ми від „найважчих", бо домагаємося аж... пошанування наших національних прав.

„Не розуміємо — пише п. М. П. — чому „Діло" впадає раз-у-раз у гнів, коли торкнутися справи кирилиці й календаря".

Панові М. П. здається, що „Діло" впадає у гнів, коли торкнутися справи кирилиці й календаря. На жаль, маємо багато важніших та актуальніших справ, з приводу яких мусимо не тільки гніватися, але й обурюватися — справа кирилиці й календаря нас не зворушує. Але „Дзеннік Польскі" гнівається таки дуже часто за те, що українці домагаються своїх національних прав. Навіть у наведеній статті назагал доволі спокійній, панові М. П. не подобається, що „Діло" сідає на великого коня політичних домагань і від того хоче зачинати всяку дискусію. Трудно. Панові М. П. і „Дзеннікові Польскому" може це не подобатись, але вони мусять собі це освідомити, що мова про якінебудь польсько-українські взаємини може почнатися тільки з хвилиною задоволення українських вимог та запевнення українцям у Польщі свобідного національного розвитку.

Що писало „Діло" 50 років тому

Понеділок, 16 (4) липня 1888.

„НАША СПРАВА УВІНЧАЄТЬСЯ НЕБАВОМ БІЛЬШИМИ УСПІХАМИ".

У відозві до „Русинів землі Володаря" з закликом до підтримки українських паралельних кляс при гімназії у Перемишлі, Виділ „Народньої Ради" писав між іншим:

„Хоч основування паралельних руських кляс при державній гімназії у Перемишлі не відповідає в цілости домаганням, які руський нарід поставив до уряду і краєвого сойму; хоч наших конституційних представників коштуватиме ще багато труду, заки вдасться їм побороти неприхильні нам змагання, то в Бозі надія: наша справа чиста і гуманна увінчається небавом більшими успіхами".

ЛЕТЮЧКА „ЕКЗЕКУТИВНОГО КОМІТЕТУ".

Краківська „Нова Реформа" надрукувала текст якоїсь летючки, яку хтось масово поширив за границею. Летючка надрукована в якійсь „Народній друкарні українській" і в ній якийсь „Екзекутивний Комітет" у звязку з відкриттям памятника Хмельницькому у Києві, заявляє, що злука українського народу з Московщиною не була актом піддання України Москві, але мала характер „союзу рівного з рівним" і протестує проти московського гнету на Україні, висловлюючи при тому надію, що народи, які визволили балканських славян, поможуть теж українському народові „скинути ярмо православних татарів, що називають себе великоросами".

„Діло" подало текст тієї летючки за „Новою Реформою" та висловило погляд, що мабуть цю летючку видали не українці.

ПЕРША МАТУРА В СТРИЮ.

У стрийській гімназії відбулася в часі від 9-го до 14-го липня перша матура, до якої зголосилося 27 звичайних учнів і 2-ох приватистів. З українців здали: Олександер Колесса, Володимир Охримович (обидва з відзначенням), Богдан Бачинський, Лев Чапельський, Стан. Ґерус, Евг. Гарасимович, Мих. Яцкевич, Ом. Кузьма, Олекса Пристай, Ів. Сіменович, Ом. Іваничишин, Ів. Стефанчук.

Хроніка Совітської України.

ГОТУВАННЯ ДО РОКОВИН СМЕРТИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.

З нагоди 25 років із дня смерти письменниці, бібліотека Академії Наук УССР готує велику виставу, численні відділи якої широко мусять висвітлити життєвий шлях, письменницьку й громадську діяльність Лесі Українки. Спеціяльний відділ покаже велику роботу письменниці, як вона збирала та вивчала народні пісні і використувала фолькльор. Буде також відділ: „Леся Українка й сучасність", відділ з новими рукописами письменниці, недавно виявленими в рукописному відділі бібліотеки Академії.

ПЕРШИЙ НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ КАНДИДАТ ФІЛЬОЛЬОГІЧНИХ НАУК.

29. червня ц. р. на засіданні наукової ради київського державного університету відбувся прилюдний захист дисертації старшого наукового працівника Інституту літератури І. Стобуна на вчений ступінь кандидата фільольоґічних наук, тема дисертації була: „М. М. Коцюбинський, його життєвий і творчий шлях". Офіційні опоненти, доктор літературознавства проф. О. Білецький і проф. Б. Якубський дали добру оцінку і таємним голосуванням І. Стебунові присуджено вчений ступінь кандидата фільольоґічних наук.

ВИДАТИ ХРЕСТОМАТІЮ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ.

Київська „Літературна Газета" осмілюється висунути проект видання такої хрестоматії із творів „великих письменників-клясиків: Боровиковського, Метлинського, Срезневського, Костомарова (балляди), Забіли, Петренка, Афанасієва Чужбинського, це з поезії, а з прози: Свидницького, Стороженка, Щоголева, Грабовського, Манжури, Старицького, Федьковича. Хоч це дуже скромні бажання і автор проекту пробує його „денаціоналізувати" покликаючися на переклади Боровиковського з Пушкіна, на музику Глінки до творів Забіли тощо, маємо сміливість думати, що проект цей далі за шпальти „Літературної Газети" не піде.

РОСІЙСЬКА МОВА — ВЛАСНІСТЬ СОВІТСЬКИХ НАРОДІВ".

Виявляється, що російська мова є теж один із здобутків жовтневої революції, бо до революції російську мову могли вивчати тільки паничі з національних буржуазій, народні-ж національні маси тільки мріяли про таке щастя. Це щастя принесла з собою революція і бажання у всіх народів вивчати російську мову величезне. І це цілком зрозуміло: для цілком правовірних совітських громадян тому, що це-ж російський нарід пробив величезну роботу знищення національного пригноблення і національної нерівности (далебі, ми й не знали, що це так зветься!), що це-ж великий російський нарід викував російську мову. Для тропечки, але льояльно національно настроєних осіб додають тут, що „великий укранський поет революціонер-Шевченко „виховувався на творах Белінського, Добролюбова, Герцена, Чернишевського", що російська література була джерелом для творчости грузинського письменника Чавчавадзе. Марксисти мусять знати, що „Маркс і Енґельс виявили ґеніяльну прозорливість, коли визнавали неодмінність вивчати російську мову". Для ентузіястичної молоді говориться, що російську мову „вивчають в окопах героїчні бійці червоних Еспанії та Китаю". І взагалі додається, що російська мова на зміну колись латинській, а потім французькій стає за міжнародню мову соціялістичної культури. Справді, як не любити, як не тяготіти до такої мови! І ось уряди, союзний і республиканські, йдучи назустріч цьому тяготінню народніх мас і завели обовязкове навчання російської мови по всіх неросійських школах. Це все цілком зрозуміле, адже тяготінням буде, коли і „тягнуть". Та незрозуміла друга частина статті, де висловлюється жаль, що у національних республіках непомітно „большевицького запалу", щоб заводити це обовязкове навчання. Деж та любов?!

Про цю любов в даному разі українського народу хочуть засвідчити цілим поїздом 25 ваґонів у складі 180 осіб і стаття про

„ҐАСТРОЛІ (ҐОСТИННІ ВИСТУПИ) МОСКОВСЬКОГО ТЕАТРУ ВАХТАНҐОВА НА УКРАЇНІ.

Але дивно, багато в цій статті говориться про повнокровне радісне життя українського народу під сонцем Сталінської конституції про „квітнучу Україну", про зустрічі на двірцях, про багатолюдні передвиборні збори, про столицю України, про „стародавній і молодий, наш, совітський" Київ, про те, що артисти вважали себе за посланців червоної Москви, про єдність народів, та ні одним словом не згадано, як цей „повнокровно радісний нарід" приймав ці театральні візити, чи багато людей їх відвідувало... Незвичайна скромність! Бо, знаєте, цей „повнокровно радісний нарід" іноді може зробити несподіванки.

Наприклад, відбувся, як відомо XIV. зїзд комуністичної партії більшовиків України, на якому так маніфестували любов українського народу і до Сталіна, і до Москви, і до Хрущова, раділи з цього приводу, святкували! І ось після зїзду, коли вернулися делеґати додому, секретар Миколаївського міськпарткому Старигін зрозуміло побажав ощасливити і тих комуністів Миколаївців, які не мали щастя бути делегатами на зїзд і оповісти їм власними словами про все, що там було. Аж 680 осіб запрошено на ці збори.

ЗБОРИ МИКОЛАЇВСЬКОГО ПАРТІЙНОГО АКТИВУ.

Та з великим спізненням прибуло тільки 319 осіб. Довелося почати і при такому комплеті та підчас реферату Тагиріна розповзлось ще чимало, залишилось в салі тільки 186. Отже вирішено збори перенести на завтра. Але „завтра" зявилося тільки 182 і почали спішно реєструватися. По реєстрації на салі опинилося тільки 120. Довелось припинити „ощасливлення" і розійтись. Але не треба дивитися на речі занадто песимістично. Є й на Україні совітській особи, які виконують свої обовязки, люблять те, що треба любити, демонструють це, ну і зрозуміло, виконуючи обовязки, мають і права. Як відомо „хвиля невимовної радости" сколихнула щасливі народи радянської країни — уряд СССР оголосив декрет про випуск нової „добровільної внутрішньої позички". Радість ця виявляється в тому, що треба „добровільно" передплатити облігацій цієї позички на суму 2—3 тижневого заробітку. Переплатили цю позичку і „радісні і схвильовані" письменники совітської України: Корнійчук передплатив на 20.000 карбованців, Рильський і Талалаєвський на 2.000, решта: Сосюра, Гофштейт, Кочерга, Суходольський та інші на 1.500—1.000 карбованців.

Воно і зрозуміло. Чим краще виконуєш обовязки, тим більше і прав маєш.

Д.

—o—

Після замкнення Педагогічної Вистави

Дня 3. ц. м. замкнено Першу Українську Педагогічну Виставу. І з голосів тих, що відвідували Виставу, і з голосів преси можна ствердити, що Вистава сповнила своє завдання. Одначе це було можливе лише завдяки незвичайно успішній співпраці усіх тих установ, шкіл і товариств, що брали участь у виставі, а також усіх тих, що присвятили свій час і заходи та допомогли улаштувати Виставу. Головна Управа Р. Ш. на цьому місці складає отсим щиру подяку усім Установам, Товариствам, Школам, Дирекціям Шкіл, Учительським Зборам, Молоді та всім Співробітникам Вистави, як також Редакціям українських часописів, що одночасно поміщували у себе всілякі відозви та письма і присвятили самій Виставі багато місця.

ПРЕЗИДІЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ РІДНОЇ ШКОЛИ:

О. Дзеревич Юліян, заст. голови — Гусак Володимир, з. секретаря

В обороні „Українського Городу“ у Львові.

ДОВІРОЧНА НАРАДА В МИКОЛАЄВІ Н. ДН.

Дня 19-го червня ц. р. відбулася в Миколаєві н. Дн. довірочна нарада в справі вивласнення площі Сокола Батька у Львові. На цій нараді мешканці Миколаєва ухвалили таку резолюцію-протест:

Протестуємо якнайрішучіше проти насильного вивласнення площі Сокола Батька у Львові, бо ця площа є всенародним добром українського народу, що добув її своїми жертвами.

——o——

Підготовляють тріюмфальне привитання летунів

Сміливий американський летун Юз прилетів до Фербенксу на Аляску в год. 0.31 опівночі з 13. на 14. ц. м. Там привитала його вдова відомого американського летуна В. Поста, який згинув в 1935 р. на Алясці. Шлях Якутськ—Фербенкс довгий 3.330 км., перелетів він за 12 годин і 17 хвилин. Це був найбільше небезпечний етап лету, бо летуни летіли над великими просторами диких степів і над морем Берінга. У Фербенкс летуни заявили до радіо, що змучені, але почуваються добре. В Якутську витали їх, але вони не могли порозумітися з населенням. Лет з Фербенкс до Ню Йорку відбудеться мабуть з перервою в Едмонтоні, або в Вінніпегу в Канаді, або в Сент Поль в стейті Міннесота, бо летуни не хотять ризикувати в останньому етапі лету. Сподіються, що Юз прилетить до Ню Йорку в четвер вечором, де йому та його товаришам уладять тріюмфальне привитання.

Після похорону ґен. Тарнавського.

КОНДОЛЕНЦІЙНІ ПИСЬМА.

До „Молодої Громади“ надіслали у дальшій черзі кондоленційні письма: українські установи села Ляцько, повіт Добромиль, отаман Омелян Клюн з Бадґаштайну, комбатанти села Ляцько, добромильського повіту, Т-во „Український Фонд воєнних вдів і сиріт“ у Львові.

ЖАЛОБА ПО НАЧАЛЬНОМУ ВОЖДОВІ.

Долина.

На вістку про смерть ґен. Тарнавського завязався в Долині комітет під проводом д-ра Дереша, що мав завдання вшанувати память Начального Вожда. На його доручення вивішено на всіх українських установах жалібні прапори і виїхала делеґація комбатантів на похорон. Дня 2-го липня ц. р. відбулося жалібне засідання виділів усіх місцевих товариств. Засідання відкрив місцевий парох о. М. Чорнеґа коротхою промовою і покликав до президії найстарших комбатантів. Проф. Стефанишин виголосив промову про життя і заслуги бл. п. Ґенерала. По однохвилинній мовчанці о. парох повідомив, що 3-го липня по Службі Божій відправиться панахида за душу Начального Вожда. В неділю, 3-го липня стануло до панахиди 3-ох священників, співав хор, громадянство явилося численно.

Теребовля.

На вістку про смерть бл. п. ґен. М. Тарнавського на українських установах і домах Теребовлі появилися чорні хоругви, а на мурах міста клепсидри, що повідомляли про сумну подію. Підчас похорону, в суботу 2-го ц. м. в 4-ій год. дзвонили всі дзвони парохіяльної церкви чверть години. Таксамо дзвонили дзвони в неділю 3. ц. м. в 4. год. підчас панахиди за душу Покійного Начального Вожда, яку відправив о. дек. Ст. Мохнацький з місцевими українськими священиками. Простору церкву виповнило українське громадянство. Вечором у місцевій читальні „Просвіти“ відбулися жалібні сходини, присвячені памяті ґен. Тарнавського. Після однохвилинної мовчанки д-р Антін Заплітний виголосив промову про життя і вчинки б. Начального Вожда УГА. Українське громадянство Теребовлі масовою участю в панахиді та в жалібних сходинах гідно вшанувало память ґен. М. Тарнавського.

Луцьк.

У вівторок 12-го липня ц. р. в українській Чесно-Хрестній церкві в Луцьку відправлено заупокійну Службу Божу й панахиду за спокій душі Начального Вожда Української Галицької Армії. Службу Божу й панахиду відслужив о. протопресвитер Павло Пащевський, що виголосив гарну проповідь про Українську Галицьку Армію та її Начального Вожда. Підчас Служби Божої і панахиди співав хор Чесно-Хрестної церкви під орудою п. Колесниченка.

Церква була переповнена — українське громадянство Луцька прийшло масово.

——o——

МОНАСТИРІ ВЯЗНИЦЯМИ.

12-ох б. членів „Залізної Ґвардії“ вислано на однорічний примусовий побут у монастирях. 4 засуджені жінки відбудуть кару у монастирі в Сузарі, мужчини — у Цюп.

——o——

САБОТАЖ В УКРАЇНСЬКОМУ КОЛГОСПІ.

Наглий суд засудив на розстріл двох селян, братів Якінів, які 1. ц. м. підпалили 350-гектаровий лан пшениці у колгоспі Побіда Сталінської области УССР.

——o——

БОЛЬШЕВИЦЬКІ РЕКОРДИ.

Як подає Домеї, б. шеф далеко-східного ГПУ Самойлович заявив журналістам, що в СССР є тепер понад міліон вязнів. Вязниці переповнені, тому утворено 35 концентраційних таборів у Сибірі й на Уралі. ГПУ розстріляло понад 10.000 урядовців і старшин.

——o——

ТАЄМНИЦІ ПОЖЕЖІ ЛІСІВ.

У совітській прикордонній смузі, вздовж естонської границі, помічено низку великих пожеж лісів. Припускають, що большевики тим способом очищують терен під будову укріплень.

——o——

ПЕРЕД РЕФОРМОЮ ШКІЛЬНИЦТВА НА ЗАКАРПАТТІ.

Як подає ПАТ, чехословацький уряд приготовлює реформу шкільництва на Закарпатті. Шкільний примус продовжать з 6-ох до 8-ох літ, скількість дітей в одній клясі обнижать з 80 на 50.

МИХАЙЛО МОЧУЛЬСЬКИЙ. 22

З останніх десятиліть життя Ів. Франка

(1896—1916.)

(З приводу роковин смерти поета).

БРОШУРИ І ПРОЦЕСИ.

Але, хоча львівська прокураторія поклала свою руку на віденські брошури, вони й женевська „Про богатство та бідність“ почали розходитися по Галичині в другій половині 1876 року і їх читала галицька молодь, а навіть під впливом аґітації М. Павлика та його сестри Ганни й гуцули у Коломийщині та Косівщині. Крім згаданих брошур чималим ферментом у розвитку соціялістичних ідей у Галичині були й привітні розмови приїжджих українців-соціялістів з Києва.

Та ледви стали прийматися соціялістичні ідеї на галицькім ґрунті, а вже галицька адміністрація вжила всіх заходів, щоб затоптати їх у перших починах. Почалися труси, арешти, переслідування і безглузді процеси. В марті 1877 р. відбувся один український соціялістичний процес, що закінчився засудом трьох українців за взаємини з женевською „Громадою“ й пересил соціялістичних книжок, а в січні 1878 р. відбувся другий процес, на якому судили, між іншими Остапа Терлецького, М. Павлика і Франка — за приналежність до фіктивного тайного соціялістичного товариства з осідком у Женеві, з Драгомановим на чолі.

Чи Франко вчасі процесу був марксистом? На це питання він сам дав ясну відповідь: „Я був — каже він — соціялістом по симпатії, як мужик, але далекий був від розуміння, що таке соціялізм науковий“. „Капітал“ Маркса й інші писання його та інших соціялістів студіював Франко аж після виходу свого з тюрми.

Українські соціялістичні арешти та процеси зацікавили не тільки українську молодь, але й львівських робітників, не тільки українських, але й польських, і привели їх до соціялістичної думки. Тоді то, як пише Павлик, кожна молода людина, робітник чи інтеліґент, хотіла знати, що це за диво соціялізм, і познайомлювалася з соціялістичними ідеями наборзі з таких соціялістичних книжечок у польській мові, як Люї Бляна „Вяра соціялістув“, Лімановського „О квестії роботнічей“, Лясаля „Програм роботнікув“ тощо. На ґрунті соціялістичних ідей зійшлися були українські соціялісти з польськими і писали у заложеній у липні 1878 р. друкарській робітничій газеті „Праца“. Франко був співробітником „Праці“ і сходився з робітниками.

МАРКС.

В листі з 20. вересня 1878 р. до Ольги Рошкевичівни, у якому Франко кристалізує свій соціялістичний світогляд, є уже згадка про „Капітал“ Маркса[1]). Видно ще в тюрмі лежав поетові на серці Маркс і як тільки став вільним узявся зараз читати його, а щоб підготовити себе до зрозуміння соціялістичних ідей, він учиться економії у проф. Білінського, пізнішого австрійського міністра. В 1878 р. Франко написав невеликий катехизм соціялізму, який видали львівські робітники. В 1879 і 1880 рр. він читав суспільну економію в робітничих гуртках самоосвіти. А в половині 1879 р. написав „Основи суспільної економії“, елементарний підручник за Міллем, Чернишевським і Марксом на зразок сербської компіляції Светозара Марковича. До цього підручника зладив був Франко в осени того самого року і переклад двацять четвертої глави першого тому Марксового „Капіталу“. Але ані згаданий підручник, ані переклад з Маркса не вийшли друком за життя Франка. З „Основ суспільної економії“ вийшла тільки частинка осібною книжечкою, виданою у 1883 р. „Просвітою“ п. з. „Про гроші і скарби“, а решта рукопису розгубилася. Переклад з Маркса видрукував аж у 1926 р. М. Возняк у львівському журналі „Культура“ (чч. 4—9). Наскільки Франкове розуміння марксівських ідей увійшло в основу женевської брошурки „Проґрам соціялістув ґаліцийских“ (1881), трудно тепер розібрати, тим більше, що Франко сам сказав, що вона написана не ним, тільки при його співучасти. Як живо цікавився Франко науковим соціялізмом, видно ще з цього, що коли тільки вийшли книжкою у 1878 р. критичні статті Фрідріха Енґельса „Herrn Eugen Dührings Umwälzung der Wissenschaft“ він зробив собі з них виписки, які й переклав на українську мову у 1878 або 1879 р. Але переклад, на жаль, не вийшов у світ у свому часі і появився друком завдяки М. Вознякові щойно в 1926 р. в „Культурі“ побіч перекладу з Маркса.

(Далі буде).

[1]) М. Возняк: Розділ Марксового „Капіталу“ в перекладі Франка. (Культура, 1926, №№ 4—9, ст. 54).

Сторінка без політики.

Тварини у гіпнозі.

Про людську гіпнозу вже писали багато. В останніх роках медицина ствердила рішуче, що гіпнози можна вживати як лікувального засобу і головно у криміналістиці використали її до деяких майже сензаційних вислідів. А все-ж учені ставилися скептично до гіпнози у тварин.

У ріжних паноптікумах, цирках і на продукціях „факірів" можна бачити у гіпнотичному стані курки, собаки, жаби, вужі та ящірки. Тварини деревіють, можна їх органи тіла викривляти на всі боки і вони залишаються у такій нерухомій позиції довший час, як довго триває гіпноза. Тварини рідко коли можуть сами перервати своє задубіння. Є ріжні способи, щоб їх увести в такий стан. Наприклад можна курку посадити на чуже гніздо, вложивши їй голову під крила і заколисати її. Курка дуже боязка; коли звяжемо їй ноги шнурком, посадимо на землю і проведемо довкола від дзюба знак крейдою на підлозі, вона попадає у непорушність, т. зв. каталептичний стан.

Вражливі нерви.

Тварини деревіють чи камяніють від несподівано гострого зору якогось ворога: нпр. дрібні пташки та мишки від погляду вужа. Деякі тварини, нпр. собаки слухають гострого провиклого погляду. Відомий є вплив на деякі нерви, коли їх одноманітно лоскочемо, погладжуючи тіло в ріжних місцях або проводячи по ньому рукою, як при масажі. Ріжні повзуни легко піддаються такому способові. Тимто мандрівні гіпнотизери залюбки вибирають собі для своїх експериментів кертиць, ящірок і вужів. Таксамо можна поводитися з раками або ріжними родами птахів. Рідше вдаються такі досвіди з собаками та котами.

Експерименти з аліґаторами.

Улюблені досвіди роблять із крокодилями-аліґаторами. Присмирники диких звірів — сильні, сміливі і зручні, мусять іще знати слабі сторінки таких хижаків. Звичайно випускають аліґатора із клітки і дразнять його поліном, яке вкладають йому до пащі. Вкусивши його, роздроблює його на куснї, як скло. Тоді присмирник підходить до аліґатора, що хоче його схопити. Треба тоді швидким рухом схопити звірюку за пащеку, тримати її міцно і стулити обі її частини. Після того треба взяти аліґатора за задні ноги. Найслабше його місце — під горлом. Провівши під горлом руками, якби для масажу, можна ввести аліґатора у стан сонноти і взяти його на руки як дитину. Тоді можна вже відчиняти його пащу не лякаючися страшних зубів. Коли присмирник покладе аліґатора на землю і ще раз торкнеться його під горло, аліґатор стає ворушкий, але водночас такий переляканий силою свого противника, що втікає мерщій до своєї клітки.

З усіх кінців світа.

Мало хто знає, що в республиканській Франції, яка шанує традицію, істнує всього... 103 ріжних ордерів. Загал знає їх не більше як 10. Але 93 інші мають усякі коліри та форми; за що їх признають і як вони точно виглядають, про це знають тільки нагороджені. Коли Наполеон створив відзначення „Почесної леґії" червону стяжечку роздавали дуже рідко. За ввесь час Імперії її дістало всього 5.250 осіб. Тепер має це відзначення 196.146 французів. Більш як міліон французів має т. зв. „академічні пальми", 50.000 ордер за „хліборобські заслуги". Тепер уряд рішив видати декрет, що обмежить число щорічно заслуг.

У Парижі продали на ліцитації шкатулку, що згідно з історичною леґендою належала до Марії Антуанетти. В ній королева мала ховати свої листи і всякі дорогоцінні цяцьки. Її оцінили на 20.000 фр. і продали за 17.500 фр. тому, що не було письменних доказів, чи справді вона була власністю Марії Антуанетти.

—o—

Почтова трубка пані Мічель.

У столітті автомобілів на почтову трубку мало місця. Хіба ще винятково можна її почути у якійсь романтичній долині, до якої ще з ріжних причин авто не знайшло дороги.

Але особливу службу виконує почтова трубка в Літлє Бреді, невеличкій англійській місцевости. Почтовий та телеграфічний уряд обслуговує там одна особа, пані Мічель. Вона мусіла замикати уряд на якийсь час за кожним разом, коли мусіла доручити комусь телеграму. Тому її сусід, багатий поміщик, призначив їй до помочі огородникового помічника, що працював звичайно у віддалі 500 до 700 метрів від почти. Як тільки приходить якийсь пильний лист або телеграма, управителька почти трубкою прикликає післанця. Як трубка відізветься тричі, то це знак, що посилка призначена для мешканця тієї самої місцевости і післанець не має йти далеко. Але як трубка відізветься чотири рази, то післанець мусить брати з собою ровер, бо посилку треба завести до адресата з дальшої околиці. Ця служба функціонує бездоганно.

Брюсселя наблизилася до Парижа

Брюсселя, столиця Бельгії, була віддалена від Парижа 310 кільометрів. Тимчасом ця віддаль... зменшилася тепер майже на 40 кільометрів. Яким чином це сталося? Тайна лежить у тому, що тепер передали до прилюдного вжитку нову автостраду, що тягнеться на просторі 273 кільометрів з Парижа до Брюсселі у простій лінії. Таким чином сьогодні можна дістатися автобусом або автом з Парижа до Брюсселі за яких 3 до 4 години. Час тієї подорожі скоротився на 33 години за останніх сто літ. В 1838-ому році диліжанси потребували 36 годин, щоб дістатися з Парижа до Брюсселі. А треба знати, що тоді пасажири були дуже задоволені з такої швидкої їзди.

—o—

Фільмовий дебют у 87-ім році життя.

87-літня англійка Кароліна Кук з Тепертону дістала два місяці тому пропозицію заграти у фільмі ролю старшої поважної дами. Вона не виступала ніколи в театрі і не грала у фільмі. До свого дебюту вона приготовлялася так пильно, що цілими днями вичитувала часописи, щоб довідатися, коли почнуться перші проби її фільми. Тих її хвилювань не витримало її вже немолоде серце і вона вмерла на тиждень перед призначеною першою пробою.

Нюйорська всесвітня вистава.

Підготова до всесвітньої вистави в Ню Йорку, яку мають відкрити в 1939-му році, йде повним ходом. Недавно ґенеральний комісар дав великій харчевій фірмі, Брендс, концесію на орґанізацію 80 буфетів на цілій території вистави.

В контракті підкреслено, що той буфет повинен бути свого роду атракцією: кожну страву подаватимуть гостеві з точним виказом кільксти вітамінів, що в ній находяться. Відвідувачі вистави зможуть укладати собі „наукові" меню і при виборі страв кермуватися кількістю вітамінів.

Згідно з контрактом товариство Брендс повинно підготовити для буфетів 30 міліонів пар ковбасок. Необхідною на це кількістю мяса можна наповнити 187 вагонів-холоділень.

Щоб зачудувати уяву американців, часописи подають таку ілюстрацію: якби розтягнути ковбаски, що їх зїдять на виставі, в одну ланцюг, то він простягнувся б через Атлантійський Океан та злучив би Ню Йорк з Льондоном. Булками, розрізаними на половину, можна було б покрити всі вулиці та хідники Ню Йорку.

Дивогляди.

Кілька років тому „Діло" завело маленький кутик „дивоглядів", щоб реєструвати події, які нелегко було підтягати під інші відділи. Скажіть, будь ласка, куди інде можна вписувати такі звістки:

Анґлійський суддя Бенслі Велс у графстві Савтварк розложив 100 фунтів довгу за податки з давніх років Альбертові Дорей на... 111 років.

Артур Ґодвін Ґльовер із Сиднею (Австралія) овдовів у 15-ім році життя. Виявилося, що щоб узяти шлюб із 18-літньою він пофальшував метрику і представив фальшивих свідків.

Обезпеченеве товариство „Льорд" повідомляє, що в нього одна французька артистка обезпечилася перед виїздом кораблем, на випадок якби згинув їй підчас подорожі дорогий капелюх.

Одна американка обезпечилася перед виїздом кораблем на той нещасливий випадок, якби якийсь красномовний місіонар несимпатичної їй секти таки зумів її навернути.

Одна американська фільмова артистка обезпечилася на 5.000 фунтів, якби мала втратити свій південний акцент.

Громадянин Джордж Вашингтон обезпечив свої штучні зуби на 2.000 фунтів, на випадок якби їх утратив — від їжі, з вини дентиста, що кепсько їх вложив або від чужого пястука.

Шотляндські дослідники обезпечилися на випадок, якби їм удалося живцем схопити таємну потвору з Льоч Нес, що буде звязане з великими коштами.

ТРИЧІ ЖОНАТИЙ ЗА 48 ГОДИН.

Є в Америці місцевість Рено. Звуть її „раєм розводів". Туди приїхав минулого тижня ...літній син нафтового міліонера Джеймс Мекдональд, щоб розвестися зі своєю жінкою Алісою, що його покинула. Він дістав розвід і годину пізніше оженився з 22-літньою панною Доріс Мері Каннінґгем. Минуло дві-три години і Мекдональд вернувся схвильований до уряду, щоб домагатися нового розводу. Як причину він подав: жорстокість жінки. Подробиць тієї жорстокости не знаємо, але судді йому повірили. На другий день він відїхав до Карсон Сіті і там оженився з панною Джюн Керис. Аж згодом виявилося, що розвід із міс Каннінґгем потрібний був Мекдональд тільки на те, щоб дати прізвище дитині, яка вродилася рік раніше.

НЕ ЙДЕ ПІД ВОДУ.

Льондонські вчені мають новий предмет дослідів. Він зветься Вин — є кравцем, має ... років, зовсім нормально збудований, а має ту прикмету, що не може потонути. Він уперше переконався про те, коли заснув підчас купелі в морі. Рибалки з берега гадали, що це потопельник, тимчасом він жив здоровий і здивований, що спить на воді. Вчені досі не дослідили, від чого залежить цей хист дивного кравця.

НЕ БАЧИВ ЩЕ ЖІНКИ.

На чернечій горі Атос один із братчиків Михайло Колотос скінчив цими днями 80 років. Підчас розмови з тими, що прийшли до нього з побажаннями, він признався, що ніколи в житті не бачив іще жінки. Навіть своєї мами не може собі пригадати, бо вона вмерла, коли він був немовлятем. Відомо, що до атонського монастиря не мають права вступу жінки. Колотос бачив тільки єдиний раз жінку на — фотографії.

Справа пouніятських дібр у Сенаті.

Сенат на свому пленарному засіданні, що відбулося в четвер 10-го ц. м. приняв без дискусії закон про військову академію фізичного виховання ім. Йосифа Пілсудського.

Після того почалися наради над законом про поуніятські добра. Сен. Луцький зазначив у своїй промові, що той законопроект діткнув болюче цілу українську людність на Холмщині та Підляшші. Навівши ріжні випадки підпалу та бурення церков та акцію, яка приневолює православних переходити на католицизм, сен. Луцький заявив, що з тих оглядів не може голосувати за законом, але не протестуватиме проти рішення Апостольської Столиці; його протест торкається тільки фактів, що були особливо на Холмщині та Підляшші.

Після дискусії сенат приняв законопроект. Далі полагодив справу закону про інвестиції з державних фондів.

—o—

Останні вістки про лет Юза.

Останні телеграми повідомляють, що Юз летить в напрямі Вінніпеґу на висоті 14.000 стіп. Залога користується апаратами з киснем. З Ню-Йорку подають вістку, що в четвер в год. 7-ій рано Юз повідомив, що причалить коло полудня у Вінніпеґу, щоб доповнити припаси бензини. В тому часі літак Юза перелітав над найвищою та найнебезпечнішою частиною канадійських скельних гір.

—o—

ЯПОНІЯ НЕ ВІРИТЬ У ШВИДКИЙ КІНЕЦЬ ВІЙНИ.

Урядово проголосили, що японський уряд вирішив відложити проектовану на 1940-ий рік світову виставу в Токіо „до часу привернення миру".

Японський міністр публичного здоровля заповів, що Токіо зрезиґнує з уладження олімпіяди в 1940-ому році. Офіційне рішення у цій справі проголосять у пятницю після засідання ради міністрів.

З цих вісток видно, що Японія рахується з можливістю, що війна з Китаєм може не скінчитися до 1940-го року.

„Зберегти від забуття памятку життя свого народу є справжнім подвигом, який вже тепер (1856) має повну вартість в очах кожної справді культурної людини". Ці слова П. Куліша („Записки о Южной Руси", 1, 220) взяло собі за гасло „Товариство Прихильників Культурно-Історичного Музею НТШ у Львові" (вул. Чарнецького 24) і ви, стаючи у його ряди, причинитесь цим до ствердження старовинности української культури та її високого, європейського рівня вже у княжій добі.

РЕКОРДОВИЙ ЛЕТ.

Летуни Кокінакі і Брянданський, що перелетіли з Москви до Владивостоку за одну добу, вилетіли з Хабаровська поворітьма до Москви. У тій поворотній дорозі летуни спиняться в кількох місцях, м. ін. у Чіті, Іркутську та Новосибірську.

НОВИНКИ.

— **Сторінка Жіноча й Економічна відпаде в „Ділі" до кінця липня ц. р.** через виїзд дотичних наших референтів на відпустку.

— **Магазин постелі Р. Джала** — Львів Хорущини 5., поручає ковдри, матраци — переробляє ковдри по 4 зол., матраци по 6 зол. Приймає піря до прання. Тел. 294-81. 1186 —100

— **Камінь Довбуша над Прутом. Пансіон „Зелена Палатка"** — поручає кімнати з утриманням. Власний парк і пляжа. (Інформації дає С. Олесницька — Камінь Довбуша п. Ямна). -2

— **Спис вулиць і майданів Львова.** Управа міста Львова видала докладний (відбитий на циклостилі) спис вулиць і майданів Львова. При кожній вулиці та майдані зазначене їх положення та подана дільниця. На кінці спису вміщений дуже доцільний і необхідний виказ вулиць і майданів, що мають тепер інші назви. Спис складений поазбучно, тож легко можна знайти в ньому все потрібне. Можна дістати в ціні 50 сот. за примірник в організаційному відділі міської управи.

— **Дві опери під голим небом** відбудуться в неділю 17. ц. м. в год. 7.30 вечором на стадіоні польського „Сокола" при вул. Личаківській. Участь беруть визначні артисти, оперові співаки, між ними відомий наш співак Михайло Голинський. Тому, що білетів по 2.20 зол. вже небогато, слід поспішитися з купном білету в „Орбісі" при пл. Марійській, де продають білети кожного дня до год. 1-ої, а в день вистави при касах на стадіоні від год. 3-ої пополудні. Збільшене число трамваїв уможливить приїзд і поворот з опери.

— **Свято на Підлиській Горі.** В неділю 31. липня ц. р. відбудеться — як щороку — величаве свято на Білій Горі біля Підлисся, без огляду на стан погоди. Свято уладжує Т-во ім. М. Шашкевича в Золочеві в честь Пробудителя Галицької Землі о. Маркіяна Шашкевича.

— **Осторога.** Пишуть нам: По селах чортківського повіту волочиться якийсь тип Павло Оленський, який обдурює людей і при допомозі „чародійної палички" вишукує за добрі гроші воду, нафту, вугілля тощо. Деякі легковірні люди дали себе „натягнути". Бував він теж у Коломийщині, Дрогобиччині та інших повітах. В Дрогобичі один з наших інжинірів його здемаскував, тому остерігаємо наших людей перед цим обманцем. Він вернувся недавно з Канади, де також в подібний спосіб „натягав" наших людей. — Інж. Г. Іванський з Дрогобича.

— **Посвячення нового костела під Львовом.** В неділю 31. ц. м. відбудеться в Куровичах посвячення нового костела, що його збудовано за 100 тисяч зол. Більшу половину гроша на будову костела дав ординат Альфред гр. Потоцький з Ланьцута, що має теж свої добра в Куровичах.

— **Наказують будувати памятники.** Премієр Складковський видав обіжник, яким доручає будувати памятники поляглих у боротьбі за незалежність Польщі в 1918—20 рр. Обіжник зазначує, що такі памятники повинні повстати масово, передусім по сільських волостях. Будова тих памятників не примусова, але „дуже побажана". Будовою памятників мають занятися спеціяльні комітети, у склад яких мають увійти представники суспільних та військових організацій. Фонди на будову тих памятників мають зібрати з масової жертвенности та з датків самоуправних установ. Розуміється, що на ці фонди мусітимуть складатися найширші кола населення.

— **„Я бим пана научил, гдиби то било в моім рейоне"...** Страшну ненависть наших сусідів до всього що українське — ілюструє досадно оський інцидент, що трапився в четвер 14. ц. м. рано в особовім поїзді Підгайці—Львів. Цим поїздом їхав до Львова молодий хлопчина з Гаїв к. Львова п. Дамян Прус і попросив по українськи кондуктора, щоб продав йому білет з Підберізець до Лисиничі. Кондуктор накинувся на нього і заявив, що „не розумі" чого хоче та відійшов собі. По відїзді зі стації Винники прийшов ще раз до п. Д. Пруса з другим кондуктором, який щойно по довшій балачці зрозумів таки по українськи, що п. Дамян Прус хоче купити собі білет з Підберізець до Лисинич і такий білет йому теж видав. На чемну заввагу одного нашого священика, що їхав теж тим самим поїздом, що по українськи кондуктор повинен розуміти і продати подорожньому бі-

М. НЕЗВАЛЬОВА.

Сині Гіякинти.

— Панунцю, панунцю, такі гарні квітки вам принесли! — крикнула Берта, як тільки Олена показалась у дверях.

— Квітки? мені? — здивовано спитала Олена. Подала Берті рукавички й калитку, а сама, скоро скидаючи футро, бистрою ходою вийшла до кімнати. Берта, що теж хотіла побачити захоплення своєї пані, пішла вся розгоблена за нею. І справді, на скляній дошці низького стола стояв кіш із синіми гіякинтами. Було їх вісім: вісім пишних, дрібними квітами обтяжених грон стриміло там на дужих билинках. А довкола по кімнаті йшов від них чудовий, глибокий запах, саме такий солодкий, як була солодка синя барва цих гордих квітів.

— Які чудові гіякинти! — промовила Олена зі зливуванням, дивлячись на цю запашну красу.

— А хто це прислав, Берто? Жадного листа при цьому не було? Ані білету?

— Ні, панунцю. Квіти принесла дівчина з торговлі і сказала тільки, що це для вас.

Берта ще хвилину стояла, відтак вийшла з кімнати. Олена задумано дивилася на квіти. „Бе, від кого вони? Чи післав їх Франк? Або Генрі? Чи може Макс? Поглянула у вікно: там стояв у низонькій вазі малий букет фіялок. Їх купив їй перед двома днями Павло. І тому вона знала відразу, що гіякинти від Павла не можуть бути, тим більше, що він був бідний маляр. Хоч він мав талант, але був бідний і саме тепер здобував собі імя, а тими букетиками фіялок, що їй завсіди посилав, здобував серце Олени. Ні, ні, вони не від Павла. Це дорогі квітки, а купити їх можуть дозволити собі тільки ці три: Франк, Генрі або Макс. Ах, ці дорогі, любі хлопці! Вже майже рік, як Олена познайомилася з ними. Вони всі старались зєднати собі її. Всі її кохали, вони ще й багаті — але дивно: до цього часу ще ніхто з них не післав їй квіток. Щойно тепер Олені прийшло це на думку. Але щож! тепер уже їй мало на тім залежить. Олена цілий рік вагалась між цими трьома мужами. Вона любила всіх трьох і тому відсувала раз-у-раз своє рішення. Вірила у нагоду і тепер, коли вона стояла перед цією синьою красою, рішилась використати цю нагоду. Той, хто післав їй гіякинти, заслужив собі її кохання.

Олена поглянула на годинник. Була третя година. Франк ще мабуть у канцелярії. Взяла телефонічний апарат і закликала знайоме число.

— Ви, Франку? Так, це я, Олена... так, я дома й маю велику радість... Ну так, уявіть собі, що тут появились сині гіякинти... Гальо, гальо!.. чи подобаються мені сині гіякинти?.. Щоб я це сказала? Не пригадую собі, Франку. Але це не вадить. Гальо! не розумію, Франку. Ті гіякинти ви прислали? що ви говорите? так?.. Ах, який ви чемний, Франку! так, я дуже тішуся... Чи можете зайти до мене ввечір? Мусите, Франку, я вас запрошую. До побачення!

Олена зідхнула. Отже це Франк. Дуже добре, що це Франк. Поправді, то Олена найбільш його кохала.

Призвала Берту і наказала: ввечір прийде пан Франк, треба приготовити щось доброго. Олена поглянула на кошик; гіякинти пахнули. Мабуть і життя з Франком буде наче запах. Вона сподівалась цього. Хтось на коридорі задзвонив. Олена почула голос Берти і відтак ще один: алеж так, це говорить Генрі. Якже це, що він приходить о тій відвідати? Рідко бувало, коли він по обіді мав вільне, бо працював у фабриці. Генрі ввійшов до кімнати.

— Ах, які чудові гіякинти, Олено! — крикнув. Поцілував її в руку. Олені здавалось, що він трохи усміхнувся.

— Так, чудові, Генрі. Уявіть собі, поки мене не було дома, принесли ці квіти без візитівки і знаєте хто? —

— Ну, а чи подобаються вони вам, Олено? — спитав Генрі.

— Ох! дуже подобаються, але —

— Це головна річ, Олено. Я хотів зробити вам радість.

— Але-ж, Генрі, що ви говорите? Ці гіякинти від вас?

— Так, так, моя кохана, а від кого-ж іншого? Ви здивовані? Прецінь ви знаєте, що я вас кохаю вже так давно і нехай вам ці квітки скажуть про те замість мене. Вони сині, Олено, а ця барва означає вірність, це... —

Олена підняла руку до чола.

— Мовчіть, Генрі — несподіванка так мене зворушила — дякую вам. Не уявляєте собі, що це для мене означає, що ви прийшли. Я була зробила велику помилку.

Вона не пояснила, яку помилку, хоча він домагався того:

— Ах, той Франк! брехун, обманець, хвалько!

Була вдячна Генрикові і в душі була переконана, що від першої хвилини це був Генрі, якому належало її серце. Генрі відходив того дня від неї з обіцянкою, за яку він вицілував Олені руки.

Ледви Олена вернулась з передпокою до кімнати, ввійшла за нею Берта. Вона верталася з базару, а в руках несла кошик. Була зовсім задихана.

ає — перший кондуктор зачав викрикувати, що він „по українськи не розуміє і не мусить розуміти додаючи з іронією, що якби до Польщі приїхав турок, то він мусів би розуміти по турецьки". Одночасно докинув на відхіднім: „Я би пана научил, гдиби то било в моем рейоне". Дійсно дивні відносини запанували на наших землях, як кондуктор позваляє собі на подібні погрози в поїзді у присутности ріжних подорожніх, між якими можуть бути теж чужинці. Можеб тих компетентна влада повчила таких панів кондукторів, щоб вони на звук української мови не вискакували зі шкіри і не сипали — мов з рукава — ріжними погрозами.

— **Галабурда перед шлюбом.** Вчора перед шлюбом, відомої в товариських колах пані Амелії Ф. і пана д-р К. трапився малий бешкет. Пан молодий д-р К. прийшов на шлюб у фраку і бронзових пів-черевиках. Всі присутні збентежилися. Панна молода виразно заявила, що не стане під бальдахимом, доки її майбутній муж не візьме лякерів. Одначе він визнав з плачем, що ніяк не може цього зробити, бо страшно терпить через відтиски. Невідомо, як би це все було скінчилося, якби не думка майбутнього шурина. Він таки зараз сказав служниці купити в найближчім аптичнім складі плястер ЛЕБЕВОЛЬ, який радикально усуває і втихомирює болі. — Марусю — звернувся до служниці — вважай, що треба просити не звичайний плястер, бо можеш дістати безвартісний продукт, але треба докладно провірити, чи на цім плястрі є напис „ЛЕБЕВОЛЬ".

— **Жнива вже почалися.** В цілій Галичині і на Волині та Холмщині вже почалися жнива. Дуже добре заповідається збір жита, і щодо намолоту і щодо соломи так, що цього року наші селяни матимуть подостатком соломи для худоби. Зате зі збором пшениці погано, бо наслідком нагальних зливних дощів в останніх тижнях пшениця вилягла. Селяни побоюються, що намолот пшениці буде мінімальний і солома теж буде струпішіла. Збір овочів назагал більше ніж марний, бо приморозки і шкідники цього року знищили цвіт овочевих дерев. Садівники обчисляють, що збір овочів зменшиться цього року майже на 30—50% у відношенні до минулого року. Тому-то овочі подорожіють, зате на збіжевім ринку слід сподіватися зниження цін, бо в Польщі — згідно з теоретичними обчисленнями фахівців — надвишка збіжжа дійде до міліона тон.

— **Арештування у Старо-Самбірщині.** Дня 9. ц. м. поліція арештувала в Лужку Горішнім богослова Олексу Татомира на основі знайдених підчас ревізії концептів невиголошених промов до Соколів і Луговиків ще в рр. 1931—1933., в яких зрештою поза закликами до організації нема ніяких протидержавних чи протиурядових висловів. — Цього самого дня перевела поліція ревізію в голови місцевого „Лугу" Юліяна Фусяка, в якого нічого не найшла, та у Василя Головчака, в якого спершу не найшла нічого, шойно інший поліцай вдруге, шукаючи на кухонній шафі, дивним дивом найшов три летючки з датою **серпень 1938** (!). Василя Головчака арештували. Слід згадати, що 18. м. м. поліція арештувала старшого сина о. Ю. Татомира, Ярослава, абсольв. агрономії, під замітом саботажу тому, що 12. червня ц. р. він на стації Соколики вскочив до поїзду в русі. Проти о. Юліяна Татомира ведеться слідство на основі брехливих доносів місцевих типів, які вже в 1933. р. спричинили арештування о. Татомира, але суд увільнив його від вини і кари.

— **Львівська хроніка.** При вул. Зеленій скочила минулої середи пополудні з другого поверха 25-літня Ядвіґа Б., жінка скарбового урядовця і по двох годинах померла. Причиною самогубства подружжі непорозуміння. До шпиталю відвезла каритка рятункового поготівля 70-літню М. Коженьовську, яка занедужала на вулиці — Самохід т-ва львівських броварів наїхав на 9-літнього Л. Сьвідерського при вул. Клепарівській, який потовкся.

— **Краева хроніка.** На пасовиську в Баличах пов. Мостиська, земля засипала підчас добування глини 70-літнього Михайла Мусійовського, який згинув.

— **Страшна смерть під колами самоходу.** На залізничому шляху 18 км. від Соснівця наїхав поспішний поїзд на санітарне авто суспільної обезпечальні і знищив його зовсім. Під колами поїзду згинув шофер і чотири особи, які їхали автом.

— **Круліковський умер у большевицькій тюрмі.** Польська преса повідомляє на підставі вістки з Москви, що у вязниці в Володимирі вмер б. посол до варшавського сойму, комуністичний діяч, Круліковський. Він перед кількома роками виїхав до Совітів і довший час не було про нього чутки. Тепер виявляється, що московський суд засудив його на 20 літ тюрми, в якій він умер на чахотку.

— **Досліди глибин океану.** Проф. Пікар, відомий зі своїх летів до стратосфери, заявив журналістам, що задумує в найближчому році приступити до дослідів дна Атлянтійського океану у глибині 5.000 метрів під поверхнею океану.

— **Велика пожежа в Києві** вибухла на днях в одному з найбільших промислових підприємств цього міста — у фабриці взуття. Пожежа знищила зовсім чотироповерховий будинок з уладженням. По кількагодинній рятунковій акції сімох відділів пожежної сторожі вдалося врятувати від пожежі сусідні мешкальні доми. У фабриці згоріли наскрізь модерні машини, що їх спровадили недавно з Америки. Негайне слідство виявило, що пожежа повстала внаслідок кризи. Г. П. У. арештувало здогадних „шкідників", які ніби то є членами законспірованої опозиційної групи в комуністичній армії".

— **Страшна самоходова катастрофа.** Недалеко громади Гарен к. Аахен згинуло підчас катастрофи автобусу 7 осіб, 20 було ранених. До катастрофи дійшло тому, що автобус, зїзджаючи з гори хотів вираминути ровериста і наїхав на дім зударившись зі стіною. Автобусом їхали б. комбатанти з членами родин. Зудар був такий сильний, що стіна зарисувалася і будинок мусіли розібрати.

— **Спеціяльним поїздом до Гдині.** Під гаслом „Пізнай свій край, а будеш його більше любити" уладила Управа Польської Спілки Обуви БАТЯ в Хелмку другу з черги чотириденну прогульку працівників, тим разом до Гдині, винайнявши в тій цілі спеціяльний поїзд із одинацяти туристичних ваґонів. Першу таку збірну прогульку уладила фабрика до Кракова. Взяло в ній участь 1.410 працівників. Кошти переїзду в обі сторони покривала в цілости фірма. Прогульку вів директор фабрики п. Іван Е. Ремер.

Дописи.

ДОЛИНЩИНА.

За „фальшування метрик". Прокуратор Окружного Суду в Стрию обжалував кількох священиків з долинського деканату за переступлення арт. 287 § 1. к. к., себто за посвідчення неправди при вписах до метрик, бо писали закінчення прізвищ — „ий", „ич". Дотепер дістали акт обвинувачення отсі священики: з дек. Базилевич, Княжолуки, о. Бордун в Турі Вел., о. Гаврилюк в Мізуня, о. Михайлів в Велдіжа, о. Рудельський з Рахині й заст. дек. о. Чорнега в Долині. Правдоподібно дістануть акт обвинувачення й інші священики тутешнього деканату, бо всі вели і ведуть метрики одинаково.

КОСІВ.

Припинили діяльність Т-ва „Сокіл" у Косові. Рішенням з дня 8-го червня п. р. повітовий староста в Косові припинив діяльність Руханково-спортового Т-ва „Сокіл" з осідком у Косові гуцульськім, бо „стоваш

— Ох, панунцю, лечу до дому, щоб вам щось сказати. О, ви певно будете здивовані, панунцю, тарабанила Берта, — я вийшла з крамниці, а недалеко від мене стануло авто, знаєте, панунцю, жовте авто пана Макса, вибачте пана доктора. Він позвав мене до себе і питався, чи ви дома. Ох, панунцю, я ще все така розпалена, — я сказала панові Максові, панові докторові, що ви мусите відійти — очікуєте-ж пана Франка — і я сказала йому теж про гіякинти, що хтось післав вам цілий кошик, а ви не знаєте хто? Вибачте, панунцю, що це я йому сказала — але він сказав, уявіть собі, що ті квіти він післав! Так, сказав мені, ще й дуже тішився, що вони вам так подобались! Ви певно тішитиметесь, що вже знаєте, хто вам їх післав. А теж мушу вам сказати, що пан Макс завсіди мені подобався, — він такий елеґантний і має своє авто і — — —

Олена глянула на Берту дуже здивована, а та, замітивши те, замовкла.

— Отже Макс теж? — промовила вона по хвилині. Післала здивовану Берту до кухні, а сама задумалась. Так! Справа чим дальше, тим краща, але Олені вже якось було все байдуже. Почала дивитись на це з гумористичного боку.

І водночас дозріла в ній думка: це ані Франк, ані Генрі, ані Макс! Безперечно вони всі брешуть — всі! — Вийшла до кухні.

— Берто, на вечір нічого не готуйте. Я не буду дома.

— Але-ж панунцю, я приготовила вже...

— Ні, Берто. Коли прийде пан Франк, скажіть, що...

В тій хвилині озвався дзвінок. Берта відчинила двері і в них появилась молода дівчина. Дивилась з наляканими очима на Олену й промовила:

— Вибачте, шановна пані, але сталась помилка — я, я принесла сюди сині гіякинти.

— Ну, так, — притакнула Берта, — це та дівчина.

Олена допитливо поглянула на дівчину: — Ну, що сталось?

— Той кошик, шановна пані, належить до другого поверху, я помилилась; простіть пані. Прийшла до нас та пані, чому ми не несемо її замовлені квітки і таким способом це виявилось — за це накинувся на мене шеф. Даруйте, пані, але я мушу віднести цей кошик.

Олена вже не могла стриматися від сміху. А здивована Берта повела налякану дівчину до кімнати, що була наповнена лагідним запахом.

Коли дівчина вийшла з кошиком, Олена поставила на порожнє місце на столі фляконик зі зівялими фіялками. — Маленький, але мій! — сказала весело й пішла одягатись. На відході сказала Берті:

— Скажи Франкові, що я відійшла; можливо йому прийде на думку чому? — Ага, Берто — чи подабається вам ще пан Макс?

Берта підняла очі й сказала потихоньки, начеб Бог зна яку правду говорила:

— О, панунцю, які це брехуни люди!

Олена знайшла в малій каварні Павла. Знала, що він там буде. Бував там щодня, кував там пляни і деколи тут стрічався з Оленою, коли вона ввечір не мала заняття.

Майже не перевернув столик, коли її побачив. Кинувсь їй назустріч:

— Олено, яка ви чесна, що ви прийшли! Я хотів завітати до вас, але я не відважувався, хоча хотів би я вам щось сказати!

Сіли й Олена весело запиталась:

— Чи не те, що ви післали нині кошик з синіми гіякинтами?

— Гіякинти? Хтось вам післав кошик з гіякинтами? О, якби це я міг бути, Олено! Як радо я післав би вам не тільки кошик, але разом усі квітки з цілого світа! Тимчасом тішуся, що можу вам час до часу купити букетик фіялок, але підождіть, Олено — на це колись прийде час! Саме це хотів я вам сказати, вам першій! Олено, моя вистава мала нечуваний успіх, самі запропонували мені продовжити її, а Ріхтер, один з найбільших критиків, знаєте, що сказав?

Очі Павла палали, коли докінчував. — Сказав: „Накінець по довгім часі маємо знову маляра, правдивого маляра!"

Олена мовчки стиснула йому руку. Скільки вона бажала тепер йому, цьому скромному і чесному юнакові та як далеко в тій хвилі опинились в її думках Франк, Генрі та Макс!

Постановили, що Павлів успіх вони відсвяткують десь при вині та музиці. Коли йшли освітленою головною вулицею, Олена сперлась на рамя Павла, підійшла до них старенька жінка:

— Купіть панні фіялки, пане!

Павло взяв один букетик з руки жінки і подав його Олені зі словами:

— Мабуть це востаннє даю вам фіялки, Олено. Можливо, що на другий раз буде це кіш синіх гіякинтів!

— Так, Павле, я думаю, що найкраща квітка — це справді синій гіякинт, але — вона залежить теж від адреси.

Що мали гіякинти спільного з адресою, про те Павло ніколи не довідався; але в кімнаті Олени навіть і тоді, коли вона вже була Павловою дружиною, завсіди, коли прийшла пора тих квіток — стояли на столі сині гіякинти.

З чеської мови переклав:

Ф. Беркут

певне те вимагала пошаною обовязуючому праву в спосуб виражаючий безпечеьству, спокійові і помадкові публичному, устальовим для стовариш[illegible] жаресові і способом давання і як одзнака вар[illegible] кого правого істиння". Особливо закидається „Соколові", що „1. XI. 1937 склав присягу на вірність Україні, виховує своїх членів у протидержавному дусі, учить їх співати пісні, які пропагують та гльорифікують проступки, злобно представляє у відємному світлі польську дійсність і через те поширює здичілля обивателів та деморалізацію". Одночасно старосто назначило куратором майна Т-ва Миколу Деядюка з Косова Старого. Поминаємо сам факт прилинення та його мотивів, але спиняємося над фактом доручення кураторії Миколі Деядюкові, с. Василя в Старому Косові. Відомо, що Микола Деядюк с. Василя зі Старого Косова був караний за зневагу Матірного Т-ва, інспектора Гафтковича і що на загальних зборах філії „Просвіти" в році 1935 спричинив і зів бучу та намагався побити інспектора Гафтковича, за що його покарав городський суд в Косові. Громадянство Косівщини здивоване, що нема вже кого іншого, кому можна булоб доручити тимчасову управу майном і взагалі чи можна такій людині доручати якінебудь громадські справи. Громадянство Косівщини просить Парляментарну Репрезентацію, щоб заняласи цією справою.

З просвітного життя Косівщини. Дня 26-го червня з. р. в год. 14.30 в салі „Рідної Школи" відбулися звичайні загальні збори філії „Просвіти" в Косові. Збори відкрив і проводив ними довголітній голова філії д-р Петро Рондик, секретарював м-р В. Ковтун. Голова філії в коротких словах подав осяги „Просвіти" за її 70 літ праці на Гуцульщині. По відчитанні протоколу з попередніх зборів, голова подав зборам звіт з діяльности філії. Філія відбула 16 засідань, зорганізувала чотири просвітні анкети, виготовила плян праці і стежила, щоби кожні читальні виконали його. В роках 1935—1936 працював при філії просвітний організатор проф. Когут, який за час своєї праці відбув 147 поїздок до читалень, перевів 32 люстрації читальняного книговодства, виголосив 61 викладів, перевів 19 зборів, відбув 16 показових лекцій, перевів 14 проб до вистав і відбув 19 засідань з виділами читалень. Заходом філії удаштовано 3 театральні курси в Шешорах, Старих Кутах і Соколівці. В 1937-ому році просвітня праця в окрузі дещо припинилася, а це тому, що не було в тому часі постійного освітнього інструктора. Від початку 1938. р. працює при філії освітній інструктор п. Вознюк і від того часу знову освітня праця в Косівщині [illegible] звичайним руслом. За той час прибуло 82 членів Матірного Т-ва, зорганізовано культурно-освітню секцію, до якої вступили як члени такі люди, що можуть багато помогти в культурно-освітній праці філії. По звітах вибрано новий виділ з д-ром П. Рондиком у проводі.

Нечувана провокація в Косівщині. В селі Хімчин, яке належить адміністраційно до волости Старого Косова, незнані типи в половині червня ц. р. прибили на будинку читальні „Просвіти" велику зарізьблену пятираменну звізду. Очевидно, що це комуністична провокація, яка змагає до того, щоб спричинити розвязання читальні „Просвіти" тому, що в цьому році громадянство Косівщини повело рішучу боротьбу з комуністичними впливами по читальнях.

СТАРОСАМБІРЩИНА.

Небуденна імпреза в Стрілках. Заходом гуртка свідомих громадян під проводом місцевого священика о. Данилкова відбулося 26. червня ц. р. у Стрілках „Свято Жінки", на яке склалася дуже гарна й багата програма. Гарні хори, деклямації, квартет смичковий та передовсім реферати, як: „Жінка — громадянка", „Завдання матерей" і „Чистота хати" дали цілість не тільки милу для уха, але й повчальну, з якої пробивалося повне зрозуміння великої вартости жінки в житті родинному і суспільному. Реферати ті виголошували місцеві селянки: Руза Данилків, Марія Перуцька і Руза [illegible]. Реферат про релігійність жінки виголосив о. Данилків, про жіночу організацію Союз Українок — Стефанія Морос зі Старого Самбора, підчеркуючи, що коли нині нашому громадянству прибувають такі великі чети свідомих та активних жінок, то це передусім заслуга цієї організації. Дуже гарне вражіння зробило на присутніх і те, що навіть старша віком сільська жінка Вастуня Бузяк взяла у цій імпрезі участь і виголосила деклямацію. Це гарний приклад для жіноцтва нашого повіту. Також з чуттям і зрозумінням виголосила деклямацію „Свято Жінки" Юстина Вишневська. На закінчення промовила до жінок п. Марія Мартинякова зі Ст.Самбора, закликаючи їх до праці не лише у товариствах, але також у громадських рядах. Слід ще додати, що програму „Свята Жінки" виконано й опрацьовано дуже дбайливо заходом праці о. Данилкова і його рідні. Дуже бажано, щоб і інші села взяли собі приклад з почину, що його нам дало село Стрілки.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА.

Ювилейне свято „Просвіти" в Лошневі. Село Лошнів, пов. Теребовля, улаштувало величаве ювилейне свято „Просвіти". Це годиться підвести з тим більшою увагою, що Лошнів — це село з неукраїнською перевагою: на 4.000 мешканців є там тільки 600 українців. Відношення населення — колись 28 проц., сьогодні тільки 14 проц. українців — змінюється в нашу некорисніть, та все таки українська меншість тримається дуже добре, не звожаючи на всякі посторонні заходи проломити національну свідомість. Читальню „Просвіти заcновано тут у 1903. р., в 1906. здвигнено гарний дім, де міститься й кооператива, що дуже гарно розвивається та всі інші українські установи. Завдяки місцевій інтелігенції та свідомим селянам улаштовано в Лошневі 28. і 29. травня ювилейне свято „Просвіти", що дає гарне свідоцтво свідомости лошнівських українців. Свято складалося з двох частин і пройшло згідно зі зразком, поданим у Ювил. Календарі та в журналі „Просвіта". Вечором у суботу 28. травня на голос дзвонів поспішили люди до церкви, де відправлено панахиду за померших членів читальні. Потім пішли всі під домівку читальні, прикрашену внутрі і зверха зеленю і прапорами та освічену лямпами. Обабіч входових дверей приміщено портрети Шевченка і Франка та емблеми „Просвіти". При декорації стояли чотири юнаки з прапорцями в поставі „позір" — це почесна сторожа. Серед глибокої тишини відчитав п. В. Пасіка (студ. богословія) змістовний привіт „Просвіті", який присутні приняли триразовим „слава". Заст. голови читальні п. Менько відчитав імена покійних просвітян. По кожнім імени дівчата і хлопці на переміну виголошували: „Вічная память". А всім, що діло попередників гідно продовжують, клинули зібрані трикратно: „Слава". Мішаний хор під орудою п. О. Ганчара відспівав дві пісні і на цьому закінчено першу частину свята. Зібрані розійшлися, залишилася тільки сторожа, що вартувала цілу ніч, по двох на зміну. Чергового дня, в неділю 29. травня в год. 9. ранку на голос трубки зібралися нарід під читальнею. Прийшло багато і з сусідних сіл, головно з Кровінки і Сущина. Впорядчики уставили похід шістками, заграла орхестра зі Сущина (під орудою С. Рудика) і похоід рушив до церкви, де місцевий парох і голова читальні о. М. Кузьма відправив Богослужбу в намірені „Просвіти". Прегарну проповідь виголосив о. Ол. Ґерета зі Скоморох. На закінчення богослуження відспівано пісню „Боже Великий" і потім похід рушив знову до читальні: на переді орхестра, потім дітвора, виділи всіх установ, жіноцтво, чоловіки, молодь. Ішли навіть старенькі люди. В читальні відбулась академія. Вступне слово і закінчення виголосив о. Кузьма, промову делегат Філії м-р П. Луцків. Виступи хору й орхестри, деклямації, м. ін. дитячі, вийшли дуже вдачно. На закінчення відспівано національний гимн. — Годиться ще згадати, що в день свята місцеві свідомі громадяни прикрасили свої вікна налепками „Просвіти", а себе ювилейними відзнаками, особливо молодь. Між хлопцями трудно знайти когось без золотої відзнаки „Просвіти". Це тепер наша благородна „мода" і гордість. Кільканадцять людей стало також членами Матірної „Просвіти" та йдуть заходи, щоб ними стали всі. Загалом ювилейне свято „Просвіти" в Лошневі піднесло на дусі українців Лошнева й околичних сіл та підбадьорить певно і всіх тих, що цей допис будуть читати, бо це свято свідчить про велику свідомість народніх мас навіть серед найбільш непригожих обставин.

Гість.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Цікава хороба.

Загнала мене пополуднева година на лікарський виклад про глухоту. Тому кілька літ напевно не був би звернув уваги на оповістку і не був би пішов, але нині цікавлюся чією недомогою людського організму більш як іншими. Свого часу завважив я, що мій годинник далеко голосніше тикає при моїм правім вусі як при лівім і це звернуло мою увагу на справу акустики. Багато моїх знайомих зрадило мені, що і в них не дописує слух лівого, правого або й обох вух та просили, щоби йти з ними з лівого чи правого боку, або говорити голосніше.

На викладі довідався я неодного: про різні роди глухоти, про різні причини її та про лічення цієї прикрої недомоги організму.

Але прелегент, хоч і знавець слухової справи, не вичислив усіх родів глухоти, а я, хоч і знав про ще один рід, не мав відваги забрати голос у цій матерії.

Зате роблю це в нинішнім фейлетоні...

Отже: є не тільки глухота з уродження і від нещасливого випадку (сварка за межу, хороба, війна, подруже непорозуміння), але й глухота маєткова. Виступає вона дуже часто, здається серед українців частіше як серед інших народів Европи, і виступає в тим гострішій формі чим більший маєток.

Мав я одного знайомого. Памятаю, хлопцем ще дивував мене гостротою слуху. Бувало сидимо в каварні, при другім столику якесь інше товариство. Я ледви якесь слово переловлю, а він цілу розмову повторить.

— Чув ти, що вони говорили про зїзд „Рідної Школи"?...

— Чув пяте через десяте, але нічого не зрозумів.

— То я тобі скажу: Один каже... — і слово в слово.

Але це було в часах, коли мій знайомий був бідний, світив ліктями, а за черевиками лишав сліди пальців.

Минуло з того часу кілька літ, мій знайомий заробив на якійсь парцеляції чи іншій комбінації добрі гроші і тепер його слух ані не вмився до колишнього. Просто оглух чоловік як пень. Не кажу в справах позички, чи підпису на векслі, бо в цім напрямі нині майже всі недочувають, але так — у зовсім невинних [illegible] теріі.

Наприклад:

— Як думаєш, буде завтра погода?

Або:

— Куди ти цього року їдеш на ферії?

Громадянин сидить, навіть дивиться на вас, але стріляйте — не чує. За першим разом ви тільки дивуетесь, за другим вас шевська пасія хапає, а за третім ви є прибиті і принижені, бо зрозуміли врешті причину глухоти: гроші.

На щастя маєткова глухота не є постійна, як нестале є все на світі — до грошей включно. Тому кілька літ, пригадую собі, один пан страшенно недочував, маючи вуха заткані сто тисячами долярів — нині в нього слух як англійська бритва. Стратив гроші на нещасливих комбінаціях і відразу прочув.

Не знаю, чи медицина займається такими випадками. Коли ні, то подаю їй це до відома і прошу винайти якийсь менш болючий лік ніж страта маєтку.

Галактіон Чіпка.

Спорт.

МЕТЧ, ЯКИЙ РІШАТИМЕ ПРО ВХІД ДО ОКР. ЛІГИ.

В неділю 17. липня стрінеться перемиський Сян у себе у фінальному метчу з львівським ТШЛ. Цей метч рішить у великій мірі про авано одного з партнерів. У кращій ситуації є Сян, що як сподіваний переможець тієї стрічі потребуватиме на відплатних змаганнях у Львові лише зремісувати, щоб запевнити собі заслужений аванс. Ми боїмось тільки одного: щоб наша перемиська дружина не мусіла змагатись не лише з одинацяткою противника, але й із суддею, як дванадцятим її змагуном... Наші змагуни мусять бути приготовані на таку можливість і приняти бій мужно, рішучо та з якнайбільшим спокоєм і рівновагою нервів та духа. Симпатики і глядачі повинні нашій дружині дати моральну поміч, але в культурній формі, та передовсім повинні бути джерелом нервового успокоєння, а не заломлювання змагунів. Змагання Сян — ТШЛ відбудуться 17. липня в год. 5.15 пополудні на грищі Польонії в Перемишлі.

НА ОДИН КРОК ПЕРЕД Б-КЛЯСОЮ.

В неділю 17. липня відбудеться в Городку повторення метчу за мистецтво Ц-кляси львівської підокруги між Зорею і місцевим Гапоелем. Попередні змагання скінчились, як відомо, вислідом 4:0 для Зорі, але управа львівської округи наказала їх повторити. Гадаємо, що й Зоря повторить свій успіх і здобуде таким чином право змагатись у фіналі за вхід до Б-кляси з перемиським Отшельцом.

НАЙБІЛЬШИЙ НАШ НАКОЛЕСНИЦЬКИЙ БІГ.

На старті бігу за часу дир. О. Левицького, що відбудеться в неділю 17. липня ц. р. на трасі Львів — Миколаїв — Стрий — Дрогобич — Самбір — Городок — Львів (280 км.), побачимо всіх найкращих змагунів С. Т. Україна й окрім них усіх чільних змагунів інших львівських клюбів, представників Станиславова, Дрогобича та імовірно Волині. Титулу першуна цього бігу боронить змагун Шотка (Чорні), який мин. року здобув чашу. Старт бігу точно в год. 7. ранку на стрийській рогачці. На меті треба очікувати змагунів коло год. 13.30 на городецькій рогачці біля пекарні Меркурія.

Для орієнтації наших провінціональних Читачів подаємо приблизний час переїздів змагунів через поодинокі міста: Миколаїв 8.30, Стрий 9.30, Дрогобич (півметок) 10.15, Самбір 12.

Наколесники С. Т. Україна одягнені в білі сорочки з чорно-червоним пояском на грудях і на голові матимуть червоно-чорні шапочки.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Проф. д-р Ів. Огієнко: СКЛАДНЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. Частина друга: головні й пояснювальні частини речення. „Бібліотека Рідної Мови". Жовква, 1938. 16-ка, стор. 239.

Інж. О. Локшинський: ВИРІБ ОВОЧЕВИХ ВИН. (З додатком: виріб овочевого оцту). Бібліотека „Сільського Господаря". Накладом Краєвого Госп. Т-ва „Сільський Господар". Львів, 1938 16-ка, стор. 70.

ЖУРНАЛИ:

РІДНА МОВА. Науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови та теорії літератури. Рік VI. Ч. 7—8. Липень—серпень 1938. Жовква. Зміст: І. Огієнко: Історія слова „пан“. — В. Коблик: Слово „пан“ у Галичині. — Проф. В. Барвгура: Психольогічні основи успіху літературного твору. — І. Огієнко: Складня української мови. Проф. Яр. Гординський: Повість у Радянській Україні. — І. Огієнко: Адам. Мовно-теольоґічний нарис. — Л. Українка: Що дасть нам силу. — о. А. Станканинець: Мадяризм на Закарпатті. — І. Огієнко: Вимова біблійних імен. — І. Огієнко: Для спочинку. — І. Шевченко: Молитва. — А. Ф.: 30-ліття наукової праці проф. І. Огієнка. — Життя слів. — о. О. Герета, о. А. Станканинець: Рідномовні замітки. — Відповіді на запити наших читачів. — Дописи Прихильників Рідної Мови.

ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. Рік V. Ч. 7—8. Липень—серпень 1938. Каліш.

ТРИЗУБ. Тижневик. Рік видання XIV. Ч. 28. З 10-го липня 1938. Париж.

Листування Редакції.

Вп. Д. Антончук, Прага: Спомин дуже цікавий — думали помістити його пізніше, в семі роковини. На бажання передали його тепер до календаря „Червоної Калини“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:

Пятниця 15. VII. год. 8. веч. „Люди в білому“.

Субота 16. VII. год. 8. веч. „Мусиш бути моя“. (Прем'єра).

Театр Ріжнородностей.

Від понеділка 11. 7. нечинний.

Український театр Йосипа Стадника (сеньора).

ГАЛИЧ:
15. VII. Ой, не ходи Грицю.
16. VII. Тітка Карля.
Театр кінчить постановку „Хама“.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

ВОРОХТА.
15. VII. Процес Мері Деген.
16. VII. Шаріка.
17. VII. Невольник.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ЖАБЄ:
15. VII. Мазепа.
16. VII. Дата за селом
17. VII. Безталанна.
19. VII. Невольник.
20. VII. Воскресения.
21. VII. Дай серцю волю.
23. VII. Пан Твардовський.
24. VII. Гетьман Полуботок.

МИКУЛИЧИН:
25. VII. Мати наймичка.
14. VII. Чесна Сузанна.
27. VII. Пісня Бескиду.
28. VII. Мазепа.
29. VII. Безталанна.
30. VII. Гетьман Полуботок.

ВОРОХТА:
1. VIII. Мати наймичка.
2. VIII. Чесна Сузанна.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави“, „Північ кличе“.
АПОЛЬО: „Тінь Шангаю“.
АТЛЯНТИК: „З піснею крізь життя“.
БАЛТИК: „Для жінки“; „Магічний цвіт“.
ВАНДА: „Промінки заглади“ і „Пімсталися в Монте Карльо“.
ГРАЖИНА: „Діти вулиці“; „Герой мимоволі“.
ЕВРОПА: „Лікар гарних жінок“.
КАСІНО: „Секретарка її мужа“; „Симфонія молодости“.
КОПЕРНИК: „Циганська княжна“.
МАРУСЕНЬКА: Нечинне з причини реконструкції.
МЕТРО: „Візьми моє серце“. „Я невинний“.
МІРАЖ: „Ромео і Юлія“.
МУЗА: „Подвійне весілля“; „Сенсаційно живе світ“.
ПАЛЯС: „Проклятий скарб“.
ПАКС: нечинне.
РАВ: „Ти що світиш в Острій Брамі“ і додатки.
РІЯЛЬТО: „Паньове в товаристві“.
РОКСІ: „Бунт залоги“ і додатки.
СВІТ: „Пронькева“ і „Ординат Міхоровський“.
СТИЛЕВЕ: „Під чужим прізвищем“ і ревія.
ТОН: „Навсі Стіль прошоса“, „Переможна боротьба“.
УТІХА: „Лицарі степу“ і ревія.
ХИМЕРА: „Нещасливий любко“.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Суматра“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „Світовід“ (Пасаж Гаусмана ч. 7):
„Голяндія“

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 15. липня 1938.

6.45 Рух., 7.00 Ран. дев., 7.15 Ран. муз., 8.00 Ран. авдиц. для дітей, 11.57 Сигн. часу, 12.03 Полудн. авдиц., 14.00 Легка музика з пл., 14.15 Пополд. муз. з пл., 14.30 Спорт. гутірка, 15.00 Біржа, 15.05 Господ. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. програма, 15.15 Весела авдиція для дітей, 15.30 Розмова з недужими, 15.45 Господ. вістки, 16.00 Легка музика, 16.45 „Суд над турками“ — фейл., 17.00 Вістки з міста й провінції, 17.10 Пянти, 17.45 „Інститут львівської Ставропигії“, 17.55 Гальо, увага! 18.00 „Сигнали життя молоді“ ..., 18.10 Солісти, 18.45 Літерат. хрон., 19.00 Вйольонч. твори, 19.20 Акт. гутірка, 19.30 Розр. конц., 20.45 Вечір. дев., 20.55 Акт. гутір., 21.00 Львівська опера, 21.10 Останній пісенкар Львова, 21.30 Спортові вістки, 22.00 Львівські спорт. вістки, 22.05 Живий конц. бажань з орх., 23.00 Останні вістки вечірн. девника і метеор. комунікат.

Субота, 16. липня 1938.

6.45 Рух., 7.00 Ран. дев., 7.15 Ран. концерт, 8.00 Погід. ран. авдиц., 11.57 Сигн. часу, 12.03 Полудн. авдиц., 14.00 Легка муз. з пл., 14.15 Обід. муз., 15.05 Господ. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. програма, 15.15 Театр уяви для дітей: „Де поділася тінь“, 15.45 Господ. вістки, 16.00 Концерт лег. муз., 16.45 „Дозрівають вишні в Голяндії“ — гутірка, 17.00 Вістки з міста й провінції, 17.10 Новинки зі світа, 17.45 „З червенської землі“ — гутірка, 17.55 Гальо, увага! 18.000 Наша програма, 18.10 Форт. речіт., 18.45 „З ловецьких споминів“, 19.00 Арії й пісні, 19.20 Акт. гутірка, 19.30 Вокальна авдиція, 20.00 Авдиція для поляків за кордоном, 20.45 Вечірній девник, 20.55 Акт. гутірка, 21.00 Розмова зі слухачами дир. Петрі, 21.10 Польська народня капеля, 21.50 Спорт. вістки, 22.00 Година несподіванок, 23.00 Ост. вістки вечірн. девника і метеор. комунікат.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 15. липня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 18, 19 Розр. муз., 17.00 Виз. мельод. і танк., БІЛГОРОД 18.20, 21.00 Радіоорх., 20.00 Вечір. конц.; БУДАПЕШТ 12.05 Конц. орх., 13.30 Циган. муз., 17.30, 18.00 Джез. муз., 19.00 Форт. ..., 20.35, 21.00 Плити, 21.45, 22.00 Камер. конц., 23.10 Циган. муз.; ВІДЕНЬ 15.30 Солісти, 18.00 Молодь грає і співає, 19.00 Вечір. пісні, 20.10, 21.00 Симф. конц. ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Дитячі пісні, 19.00 Вес. муз.; МІЛЯНО 17.15 Скрипк. речіт., 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.30, 22.00, 23.00 Симфон. конц.; МІНХЕН 16.00 Розр. муз., 18.20 Солісти, 19.15, 20.00, 21.00 Вечір. конц.; ПРАГА 17.15 Військ. орх., 18.20, 19.25 Сальон. конц., 20.30 Солісти, 20.50, 21.00 Вечір. пісні, 21.05 Конц. фільгарм. орх.; РАДІО ПАРІ 18.00 Конц. амер. композ., 19.00 Пісні, 20.30, 21.00, 22.00 „Бретанія“, песа з муз., 23.00, 24.00 Нічний конц.; РИМ 17.45 Спів. речіт., 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.00, 22.00 „Чорна дама“ — оперетка, 23.15 Танк. музика.

Субота, 16. липня 1938.

БЕРЛІН 18.00 Розр. муз., 19.00 Опер. мельод., 20.10, 21.00 Вес. суб. вечір, 22.30, 23.00, 24.00 Легка й танк. муз.; БІЛГОРОД 20.00, 22.15 Нар. пісні, 21.00 Радіоорх., 23.00 Розр. муз., 23.30 Танк. муз.; БУДАПЕШТ 17.45, 18.00 Циган. муз., 18.55, 19.00 Війсьн. орх., 20.00, 21.00, 22.00, 23.00 Легка музика, кварт. і солісти; ВІДЕНЬ 19.00, 20.10 Муз. вечір, 22.30, 23.00 Розр. муз., ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Розр. конц., 18.00, 19.00 Вес. муз. конц., 20.10, 21.00 Визанка мельод.; МІЛЯНО 17.15 Танк. муз., 19.30 Розр. муз., 21.00 22.00, 23.00 „Севіль. цирулик“, опера Россіні, 3.30, 24.00 Танк. муз.; МІНХЕН 14.25, 15.00 Розр. муз., 18.10 Конц. сол., 22.30, 23.00 Танк. муз.; ПРАГА 16.10 Лег. муз., 16.20 Сальон. муз., 22.30, 23.00 Джез. муз.; РАДІО ПАРІ 19.00 Пісні, 22.05 Симф. муз., 23.00, 24.00 Танк. муз.; РИМ 17.15 Спів. речіт., 19.30, 20.30 Розр. муз., 22.00 Конц. тріо, 23.15, 24.00 Танк. музика.

Тільки оголошуючись у **„ДІЛІ“** можете успішно продати, купити або заміняти реальність.

Радіокутик.

ВЕЛИКИЙ УЧЕНИЙ Д-Р І. ПУЛЮЙ.

Про цю небуденну постать дуже цікаво сказав інж. Роман Крохмалюк у своїй гутірці дня 22-го червня ц. р. До чого може довести жажда науки нагляддів д-ра Пулюя була форфоризована скінчив теольоґію, виїхав до Відня, щоб тут у високих школах та лябораторіях посвятитись науці. І цей звичайний міщанин із Грималова показався світові як великий учений. Залишив по собі не лише велику кількість наукових праць в ділянки електротехніки та багато винаходів, але збагатив наукові бібліотеки та музеї багатьох держав західньої Европи. Одним із визначніших винаходів д-ра Полюя була форфоризована лямпа, що була предтечою лямпи Рентґена. Д-р Пулюй хоч був на еміґрації не забував про свій край і нарід: він залишився до смерти вірним сином українського народу. За його наукові заслуги Виділ Наук. Т-ва ім. Шевченка іменував д-ра І. Пулюя почесним членом.

ОРИҐІНАЛЬНЕ ЗАСТУПСТВО.

Недавно у Ню Йорку один робітник зовсім принадково перервав 4 телефонічні каблі, працюючи згущеним повітрям. Через цей випадок перестало ділати 5 телефонічних централь у найрухливіших дільницях міста. Шпиталі та тисячі інших власників телефонів, між ін. поліційні комісаріяти „відрізано від світа“. Щоб запалити біді, припоручено 20 поліційним автам, ввінуваним у короткохвильні висильники, контрольовані 4-ма головними радіостаціями, переказувати відомости телефонічним абонентам, зокрема для шпиталя повитух. Крім цього ще два інші шпиталі скористали в часі направи зі скорих послуг поліційних авт.

РАДІО ТА КАТОЛИКИ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Чехословацький єпископат вислав до чехословацького радія у Празі листа, в якому чехословацькі єпископи займають рішучу поставу супроти Дирекції Радія, яка не приймає на увагу потреб католицького населення. Єпископи жадають, щоб радіостації не висилали авдицій, які моглиб вразити релігійні почуття та переконання католиків. Крім того домагаються, щоби католики у тижні користали з кількох годин часу перед мікрофоном та щоб у Дирекції та Раді були католицькі представники. Лист, підписаний кардиналом Гаспаром та всіма чехословацькими єпископами, кінчається словами: „Маємо надію, що домагання наші будуть заадоволені та бажаємо, щоб католики не були приневолені принаглювати за свої права в інший спосіб.

БІРЖА.

Львів 14 липня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90.12, 89.65, Доляри американські 5.30.00, 5.22.00 Доляри канад. 5.27.00—5.24.00, Фльорени гол. 293.59—291.85, Франки фр. 14.88—14.38, Франки швайцарські 121.80—121.00 Фунти анґл. 26.30—26.14, Гульдени данц. 100.25—99.75, Корони ч 15.00—12.00 Корони дан. 117.45—116.50 Кор. норв. 132.23—131.25, Корони шв. 135.64—134.63. Ліри італ. 22.70—21.90, Марки фінлян. 11.62—11.30, Марки нім. 79.00 — 73.00, Гельвети 26.25—25.95, Марки нім. срібні 103.00 — 97.00

Акції.

Банк Польський 126.00 Цукор. 34.50 Вугольн 32.00, Ліпльпоп 75.50, Можеїв 12.75, Островець 57.25, Стараховичі, 37.00 Габерботш 46.500.

Папери

4 і пів проц. внутр. 67.38, 66.25, 3 інв. 1 см. 82.25, серія 92.25 3 поз. інв. 2 ем. непот. серія непот. 5. конверс. 71.00 прем. дол. 41.75 4 консол. 67.00

Тенденція неодностайна

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 14. липня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп.	2.85 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак.	2.90 зол.
молоко	16—17 сот.
яйця (копа)	3.75 зол.

Тенденція на масло звижкова на молоко та яйця сильна.

ОПОВІСТКА.

Жертви, зложені в Адміністрації „Діла“: Степан Кеніґ з Радомисля зол. 1 на Українських Інвалідів 1 зол. 2 на „Рідну Школу“; Михайло Ґеник-Березовський з Коломиї зол. 2.50 на українську студіюючу молодь.

МАТРИМОНІЯЛЬНІ

ВЛАСНИК реміснично-торговельного підприємства у Львові, літ 35, вища освіта, непоганий, познайомиться з інтелігентною, освіченою, непоганою українкою, яка внеслаб до підприємства 8—10 тисяч золотих. Ласкаві зголошення зі знимкою яку зверне під словом джентельмена, до Адм. „Діла“ під „Подружжя-співпраця“ 1456 3—3

ПАНСІОНИ

ДОРА коло Яремча, пансіон **„МЕТА“** в прегарному положенні, поручає совяшні кімнати з добірним харчем. Ціни приступні. Під управою власниці Ольги Черненкової. 1508 2—2

КУПНО — ПРОДАЖ

ПРОДАМ дім, мурований, новий, одноповерховий, центр Самбора. Відомість: Купферберґ, Самбір, Собіського 22. 2-2

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

ПОСТІЙНЕ заняття в промисловому підприємстві дістане кількох безробітних інтеліґентів. Вимагана готівка 500 до 1.000 зол. Тільки письменні зголошення слати до Адмін. „Діла“ під шифру „Промисл“. У зголошенні подати: вік, освіту, звання, короткий життєпис і марку на відповідь. 1512 2-2

РІЖНІ

КЛІНІКА годинників **ҐУТЕРМАН** при **Сикстуській чотирнацять** справді не дає тільки 1-річну ґарантію, але вона ходить роками. 1106 9-17

УНЕВАЖНЮЮ „довуд особісти“, згублений або викрадений мені в Стрию дня 25. VI. 1938. р. **Дмитро Дружбяк,** Львів Ринок 40. 1516 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

ПІТ
НІГ, РУК, ПАХВИН
і т. п. зникне при вживанні спеціяльного певного і нешкідливого патент пудру **„CSAVE“ 50 сот.**
Пробний пакет. **Перфумарія**
С. ФЕДЕРА
ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА 7.
Філія КОПЕРНИКА 15 а.
ФІЛІЯ: ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 18.

Оголошуйтеся в найстаршім укр. щоденнику „ДІЛО“

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.